

Stichting Kinderopvang Purmerend

Pedagogisch beleidsplan

Voor kinderen van 0 tot 13 jaar

Inhoud

Inleiding 2
Missie en visie 4
Pedagogische kwaliteit 5
De uitwerking van de 4 pedagogische basisdoelen 7
Doel 1: het bieden van emotionele veiligheid 7
Doel 2: Persoonlijke ontwikkeling bevorderen 10
Doel 3: Sociale ontwikkeling bevorderen 12
Doel 4: normen en waarden overbrengen 14
De uitwerking van de 4 pijlers 16
Pijler 1: Omgeving: de ruimte, inrichting en het materiaal 16
Pijler 2: het programma & activiteitenaanbod 19
Pijler 3: de interactievaardigheden van de pedagogisch professional 22
Pijlers 4: Samenwerking met ouders 24
De ontwikkeling van de kinderen 26
Opvang in groepen 34
De pedagogisch professionals 41
Hoe borgen we de kwaliteit? 49
Bijlage: activiteitenaanbod 52

Inleiding

Ons pedagogisch beleid geeft de visie van Kinderopvang Purmerend weer op het opvoeden van kinderen in een andere situatie dan de thuissituatie. Het geeft ouders inzicht in wat ze van ons mogen verwachten. Voor de pedagogisch professionals vormt dit beleid het uitgangspunt voor het dagelijks handelen. Ons pedagogisch beleid bestaat uit dit pedagogisch beleidsplan, het pedagogisch handboek, de praktische pedagogische informatie voor ouders en de werkplannen per locatie. Voor de buitenschoolse opvang is 1 werkplan, waarin alle informatie over de locaties te vinden is.

Document	Inhoud	Leeftijd	Waar te vinden
Pedagogisch beleidsplan	In het pedagogisch beleidsplan maken we onze werkwijze en pedagogische uitgangspunten inzichtelijk voor al onze partners, (potentiële) klanten, samenwerkingspartners en (pedagogisch) medewerkers.	0-13 jaar	Voor alle geïnteresseerden te vinden op de website.
Pedagogisch handboek	De kwaliteitskaarten in het handboek geven medewerkers concrete handvatten voor hun handelen.	Er wordt indien nodig onderscheid gemaakt op leeftijd of opvangsoort.	Voor medewerkers te vinden op ons intranet.
Werkplan	In het werkplan is aanvullende informatie te vinden met betrekking tot een specifieke locatie.	n.v.t.	Voor alle geïnteresseerden te vinden op de website.
Praktisch pedagogische informatie voor ouders	Aanvullende praktische en concrete informatie over de opvang op onze groepen	Er zijn twee documenten: dagopvang en buitenschoolse opvang	Voor alle geïnteresseerden te vinden op de website.

Uitleg over de verschillende opvangsoorten:

Dagopvang:

- De opvang voor kinderen tot de leeftijd dat zij het basisonderwijs gaan volgen: opvang op onze kinderdagverblijven (kdv) en op de peuteropvanglocaties (pov).
- De peuteropvang is een dagdeel geopend. Er is onderscheid tussen reguliere peuteropvanglocaties en peuteropvanglocaties die werken met een programma voor voorschoolse educatie (VVE).

Buitenschoolse opvang:

- De opvang voor kinderen in de basisschoolleeftijd: opvang op onze locaties voor buitenschoolse opvang (bso).
- We bieden voorschoolse opvang (de opvang voor schooltijd), opvang na schooltijd en opvang op dagen dat de school gesloten is (tijdens vakanties en studiedagen).

Streven naar hoge pedagogische kwaliteit

We streven naar een hoge pedagogische kwaliteit. In dit pedagogisch beleidsplan lichten we, vanuit een aantal invalshoeken, toe hoe we dat zien.

- We werken door middel van de vier pedagogische basisdoelen aan de brede ontwikkeling van kinderen.
- We geven aan hoe onze pedagogisch professional de omgeving, het programma & activiteitenaanbod, interactievaardigheden en de samenwerking met ouders beredeneerd inzetten met als doel om het welbevinden, de betrokkenheid en de brede ontwikkeling van de kinderen te bevorderen.
- We omschrijven welke ontwikkelingstaken we voor kinderen zien, hoe we de ontwikkeling volgen en hoe aansluiten bij die ontwikkeling.
- We geven inzicht in hoe we de kwaliteit borgen.

Missie en visie

Blij dat je er bent! Een rijke dag voor onze kinderen en onze medewerkers, dat is waar SKOP voor staat. We dragen bij aan de ontwikkeling van het jonge kind (0-7jaar) en de brede talentontwikkeling van het schoolgaande kind (7-13 jaar). We bieden onze medewerkers een goede werkplek waar ruimte is voor hun autonomie en er ook aandacht is voor hun ontwikkeling. We verlenen diensten aan en ondersteunen ouders bij het combineren van werk en de zorg en opvoeding van jonge kinderen.

“It takes a village to raise a child” is een Afrikaans gezegde dat aangeeft dat je als ouders een kind niet alleen opvoedt, maar dat je dat samen met je hele omgeving doet. Dat is ook ons uitgangspunt, we hebben elkaar nodig. We kunnen kinderen alleen goed begeleiden in hun ontwikkeling, wanneer we erkennen dat het kind in meerdere omgevingen opgroeit. Het groeit op in de thuissituatie, bij ons in de opvang, op school en in de wijk.

Een kind heeft in zijn leven al veel ervaringen opgedaan voordat het bij ons op de opvang komt. Daarnaast zijn de ervaringen die het bij ons op doet, ook van belang voor de rest van zijn leven. We streven daarom naar een doorgaande ontwikkeling voor kinderen van 0-13 jaar. De complexiteit van deze doorgaande lijn vraagt om een krachtige samenwerking in het netwerk rond het kind. Dat uit zich in de nauwe samenwerking die we aangaan met onder andere de ouders, het onderwijs en de gemeente. Een concreet voorbeeld is het creëren van een ‘zachte landing’ wanneer onze kinderen de basisschoolleeftijd bereiken en de overgang naar de basisschool maken. We ontwikkelen ook integrale kindcentra, waar onderwijs, kinderopvang intensief samenwerken.

Wij bieden opvang met een hoge pedagogische kwaliteit. Onze medewerkers hebben veel kennis over de ontwikkeling van kinderen. We hebben oog voor de eigenheid van het kind. Wij hebben respect voor hun autonomie en voor hun talenten, karakter, temperament, voorkeuren, ontwikkelingsniveau en culturele achtergrond. Kinderen hebben een aangeboren nieuwsgierigheid, een natuurlijke drang, om te ontdekken en te onderzoeken. Medewerkers zijn zich daar in hun dagelijkse werk steeds van bewust en handelen hier ook naar.

We bieden kinderen een omgeving waar ze zich veilig, geborgen en vertrouwd voelen en samen met andere kinderen kunnen spelen en ontwikkelen. Kinderen ontwikkelen bij ons alle vaardigheden die ze nodig hebben om een goede start op de basisschool te kunnen maken, om gezonde sociale relaties aan te kunnen gaan en de vaardigheden die zij nodig hebben om later goed te kunnen functioneren in de samenleving.

Onze inzet krijgt richting door onze kernwaarden. We zijn zorgzaam voor onze kinderen, hun ouders en onze medewerkers. Ons enthousiasme draagt bij aan een welkom gevoel voor iedereen. Samen plezier hebben verbindt ons. We kijken altijd goed wat onze klanten nodig hebben en kijken waar het mogelijk is om aan deze behoeften tegemoet te komen. Altijd houden we ons doel, het bieden van opvang van hoge kwaliteit, in het achterhoofd bij de keuzes die we maken. We werken veel samen en benutten elkaars kwaliteiten om dit doel te behalen. Ons ondernemende karakter maakt ons flexibel en creatief. Het zorgt ervoor dat we durven te veranderen en durven te doen wat écht nodig is. Voor het kind, voor de ouder en voor de medewerker.

Veel leesplezier!

DEEL 1

Pedagogische kwaliteit

Opvang van hoge kwaliteit zien we als opvang waarin de pedagogisch professional de omgeving, het programma & activiteitenaanbod, haar interactievaardigheden en de samenwerking met ouders beredeneerd inzet met als doel om het welbevinden, de betrokkenheid en de brede ontwikkeling van kinderen te bevorderen. We bieden kinderen een rijke dag. Hoe doen we dat?

We werken aan 4 pedagogische basisdoelen

1. Het bieden van emotionele veiligheid aan het kind
2. Het bevorderen van persoonlijke competentie van het kind
3. Het bevorderen van sociale competentie van het kind
4. Het overbrengen van normen en waarden aan het kind

We zetten beredeneerd 4 pijlers in

1. De omgeving: de ruimte, de inrichting en het materiaal
2. Programma en activiteitenaanbod
3. De interactievaardigheden van de medewerker
4. Het contact met ouders

Wat betekent dit in de praktijk?

In het heel kort: de sfeervol en huiselijk ingerichte ruimte bevat alles om de kinderen een rijke dag te bieden. Er zijn verschillende soorten materialen, verschillende speelhoeken, die de kinderen stimuleren in hun ontwikkeling. Het dagprogramma kent iedere dag dezelfde volgorde, waardoor

kinderen houvast hebben. Dagritmekaarten geven de peuters houvast en kiesborden ondersteunen de kinderen op de bso bij het maken van keuzes tussen alle activiteiten. De medewerker is zich bewust van de invloed die haar interacties hebben op de kinderen: ze biedt emotionele ondersteuning, ze geeft grenzen, gebruikt humor, gebruikt veel taal, helpt kinderen bij de sociale interacties die zij met kinderen aangaan en heeft een warm contact met ouders.

In dit pedagogisch beleidsplan gaan we in op hoe het bevorderen van de ontwikkeling, door middel van de vier pijlers, er concreet uitziet.

De uitwerking van de 4 pedagogische basisdoelen

Doel 1: het bieden van emotionele veiligheid

Er wordt op een sensitieve en responsieve manier met kinderen omgegaan, respect voor de autonomie van kinderen getoond en grenzen gesteld aan en structuur geboden voor het gedrag van kinderen, zodat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen kunnen voelen.

Waarom vinden we dit belangrijk?

“Wanneer volwassenen op een goede manier met je communiceren voel je je veilig, prettig en gerespecteerd. Ze nemen de tijd om naar je te kijken en te luisteren en proberen te begrijpen wat je wilt. Je voelt dat je de moeite waard bent als persoontje en dat helpt je om met zelfvertrouwen deze interessante wereld te ontdekken”. (Interactievaardigheden, een kindvolgende benadering. Strik, Schoemaker, 2014).

Een kind dat zich veilig voelt, voelt zich goed en heeft energie om te leren en zich te ontwikkelen. Het kind staat open voor de omgeving en de activiteiten die worden aangeboden, het durft zich te uiten en durft zijn omgeving te ontdekken. Het kind is flexibel, heeft zelfvertrouwen, is weerbaar, ontspannen, energiek en heeft plezier.

We zijn sensitief voor signalen van kinderen in zowel stressvolle en in niet stressvolle situaties.

Hoe dragen we bij aan emotionele veiligheid?

De pedagogisch professionals zijn de veilige haven voor de kinderen. We zorgen voor een warme en vertrouwde relatie tussen pedagogisch professional en kind. Dit doen zij door oog te hebben voor de kinderen en met volle aandacht bij de kinderen te zijn. We zijn beschikbaar voor een praatje of een knuffel wanneer de kinderen hierom vragen. Het kind wee dat er goed voor hem gezorgd wordt en dat hij wordt gerespecteerd door zowel de medewerkers als de andere kinderen in de groep. We tonen belangstelling in het kind.

Doordat medewerkers kennis hebben over de ontwikkeling van kinderen en de kinderen goed kennen, is zij in staat om passend (tijdig en adequaat) op de signalen te reageren. Ze leven mee met prestaties van kinderen, hoe klein deze ook zijn. Praten gebeurt zoveel mogelijk op gelijke hoogte met het kind. Als medewerkers kinderen corrigeren, dan zorgen ze ervoor dat dit de goede relatie niet schaadt. Corrigeren gebeurt door alleen het gedrag af te keuren en niet het kind! We verdiepen ons in de behoefte en de intenties achter gedrag. Pedagogisch professionals zijn niet gehaast. Ze geven kinderen de ruimte om hun eigen tempo te volgen. Door geduld en positieve aandacht voor ieder kind, voelt het kind zich erkent. Kinderen ervaren welbevinden, zijn betrokken bij activiteiten en zijn vrolijk.

Wat zie je terug in de praktijk?

Onze medewerkers zijn sensitief en responsief (bieden emotionele ondersteuning). De medewerkers hebben oog voor de signalen die kinderen geven en laten dit de kinderen merken (sensitief zijn). We

zijn gevoelig voor de signalen én zien de intentie (de bedoeling) achter het gedrag, dit doen we door goed te kijken (observeren). Dit stelt ons in staat om de signalen de juiste betekenis te geven (interpreteren). Vervolgens geven we op het goede moment (timing) een passende (positieve) en ondersteunende reactie (responsief zijn). We benoemen de gevoelens van de kinderen, we anticiperen op hun initiatieven en bouwen een hechte band op met de kinderen.

De vier belangrijke bronnen voor de emotionele veiligheid van kinderen zijn:

- de aanwezigheid van vaste, vertrouwde verzorgers en bekende leeftijdsgenoten;
- de inrichting van de omgeving;
- het dagprogramma;
- de manier waarop een kind kan wennen aan de omgeving

Hoe de pedagogisch professionals invulling geven aam de bovenstaande aspecten komt verderop nog aanbod en is opgenomen in het pedagogisch handboek voor medewerkers.

Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

Baby

De baby komt net uit bed en heeft een liefdevol verzorgingsmoment gehad van de medewerker. Met volle aandacht heeft zij de baby rustig op de arm laten wakker worden, een schone luier gegeven en aangekleed. De baby is klaar om even zelf te spelen. Op het zachte speelkleed liggen ballen en doekjes klaar, waar de baby bij wordt gelegd. Nadat de baby even met zijn handjes heeft gespeeld, wekken de materialen de interesse van de baby . Hij draait zijn hoofdje richting de gekleurde doeken. De baby kan op het kleed rustig deze materialen ontdekken. De medewerker neemt plaats in de stoel bij het kleed om een andere baby te voeden. Zij is in de buurt en kan oogcontact maken met de spelende baby, wanneer de baby daar behoefte aan heeft.

Dreumes

De kinderen zijn klaar om naar buiten te gaan. Ze hebben zelf hun schoenen en jassen mogen pakken. Sommige kinderen staan enthousiast klaar bij de deur, maar een meisje staat achteraan en huilt zachtjes. De medewerker merkt het op. Ze maakt oogcontact en loopt naar haartoe. Ze weet dat het kind spelen buiten de vaste groepsruimte moeilijk vindt. Ze maakt contact met het meisje door op ooghoogte te komen en haar handen op haar schouders te leggen. Daarna benoemt wat ze ziet: tranen en verdriet. Ze helpt het meisje: ‘we gaan naar buiten, ik zie dat je daarvan moet huilen. Ik blijf bij jou, dan gaan we samen buiten rondkijken’. De medewerker neemt zich voor om de komende tijd het meisje nog beter voor te bereiden op het buitenspelen en dichter bij haar blijven tijdens het aantrekken van jassen en schoenen.

Peuter
Tijdens het slaapmoment loopt de peuter samen met de pedagogisch professional naar de slaapkamer. Als onderdeel van het vaste ritueel pakt het kind zelf zijn knuffel van de plank en helpt mee met het openen van het bedje. De pedagogisch professional zegt: “Wat goed dat je zelf je knuffel hebt gepakt. Jij weet al precies wat je moet doen.” Ze zingt vervolgens een vertrouwd slaapliedje, wat het kind helpt om zich veilig en rustig te voelen. De peuter ligt in bed, maar heeft nog wat moeite om te ontspannen. De pedagogisch professional blijft in de buurt en spreekt zachtjes: “Je mag gaan liggen, ik ben nog even bij je.” Ze geeft het kind ruimte om zelfstandig in slaap te vallen, maar biedt wel nabijheid als dat nodig is. Op die manier leert de peuter vertrouwen op zichzelf en op de veilige omgeving.

BSO (4-7 jaar)
Een zonnige lentedag en de kinderen komen uit school. De groep is compleet en de kinderen beginnen aan de korte wandeling naar de bso. Een van de kinderen loopt langzaam, met een dikke jas en grote tas in de rij. Ze ziet er bedroefd en warm uit. De pedagogisch professional merkt dit op en vraagt of ze even naast haar komt lopen. Hand in hand lopen ze verder en de medewerker merkt op ‘ik voel de warme zonnestralen. Jij ook?’. Het meisje knikt. Samen besluiten ze dat het een goed idee is om de jas uit trekken. De pedagogisch professional draagt de tas. Een gesprekje over dag lucht het meisje zichtbaar op. Ze gaat uiteindelijk enthousiast praten over haar uitje het weekend en het lopen gaat makkelijker.

BSO (8+)
Het is een studiedag en de kinderen zitten met verschillende activiteiten aan tafel. De tweede medewerker komt net binnen en de medewerker die al aanwezig was, noemt de naam van een van de kinderen om hem te vragen iets te willen zeggen over de plannen voor de dag. De jongen is net op de kruk van een ander kind gaan zitten en schrikt bij het horen van zijn naam. Hij krijgt rode wangen, schiet de gang in en rent de trap af. De medewerker die er al de hele ochtend is, loopt achter de jongen aan. Ze vraagt of ze naast hem mag komen zitten. Ze benoemt wat ze heeft gezien ‘ik zei jouw naam, ik zag je wangen rood worden en je rende weg’. De jongen voelt zich door deze rustige benadering veilig genoeg om het woord te nemen. Hij legt uit dat hij dacht dat ze boos werd, omdat hij de kruk van het andere kind nam. Ze hebben nog een kort gesprekje. Over boos zijn, boos worden en weglopen. Samen lopen ze weer naar boven en hebben verder een fijne dag met elkaar.

Doel 2: Persoonlijke ontwikkeling bevorderen

Kinderen worden spelenderwijs uitgedaagd in de ontwikkeling van hun motorische vaardigheden, cognitieve vaardigheden, taalvaardigheden en creatieve vaardigheden, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving.

Waarom vinden we dit belangrijk?

De persoonlijke ontwikkeling gaat over het stimuleren van de ontwikkeling van brede persoonskenmerken zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en flexibiliteit. Deze persoonskenmerken stellen kinderen in staat om allerlei typen problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderende omstandigheden. Het zijn belangrijke vaardigheden om ook later goed te kunnen functioneren in de maatschappij.

Hoe dragen we bij aan de persoonlijke ontwikkeling?

Medewerkers en kinderen gaan op een warme en respectvolle manier met elkaar om en hebben plezier met elkaar. In de groep heerst een positieve sfeer. Dit is een basisvoorwaarde om tot ontwikkeling te kunnen komen.

We dragen bij aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen door:

- het bieden van een veilige basis (emotionele en fysieke veiligheid);
- het bieden van een stimulerende omgeving (de ruimte, de inrichting en de materialen);
- het bieden van passend en stimulerend aanbod (het programma en het activiteitenaanbod);
- interactievaardigheden in te zetten om kinderen te stimuleren om zich te ontwikkelen;
- een goede samenwerking met ouders.

Wat zie je terug in de praktijk?

Er is een aantal onderwerpen belangrijk als het gaat om het stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling van kinderen:

- spelenderwijs ontwikkelen door middel van een rijk activiteitenaanbod;
- stimuleren van de ontwikkeling en positieve gedragsondersteuning;
- volgen van de ontwikkeling;
- doorgaande ontwikkelingslijn.

We hebben ook speciaal aanbod waarmee we de ontwikkeling van kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte stimuleren: taalondersteuning, voorschoolse educatie en ondersteuning van de zorgcoördinator.

Hoe de pedagogisch professionals invulling geven aan bovenstaande aspecten is opgenomen in het pedagogisch handboek voor medewerkers.

Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

Baby
De pedagogisch professional ziet dat een baby van 8 maanden regelmatig probeert te rollen. Ze plaatst een speelboog naast het kind, zodat het wordt uitgedaagd om zich te bewegen. Rondom legt ze verschillende voorwerpen die uitnodigen tot reiken en draaien. Terwijl het kind oefent, blijft ze op ooghoogte, benoemt wat ze ziet: “Je draait bijna helemaal om, wat ben jij aan het ontdekken!” Ze wacht rustig af, zonder in te grijpen, en reageert sensitief op de signalen van het kind. Bij het ophalen vertelt ze de ouders hoe actief het kind was en vraagt of zij dit gedrag ook thuis herkennen.

Dreumes
Tijdens het eetmoment zit de dreumes aan tafel en probeert zelfstandig te eten. De pedagogisch professional geeft de lepel aan het kind en zegt: “Kijk, dit is jouw lepel, probeer maar eens zelf de yoghurt te pakken!” Wanneer ze merkt dat het kind wat gefrustreerd raakt omdat het lastig is om de lepel naar de mond te brengen zonder te knoeien, blijft ze rustig en zegt: “Zullen we het samen nog eens proberen?” Ze legt kort haar hand op die van het kind om even mee te bewegen, en laat daarna weer los zodat het kind het zelf verder kan doen. Als het lukt, zegt ze: “Goed zo, je hebt het zelf geprobeerd!

Peuter
Een kind speelt in de zandbak en gebruikt een vormpje van een ijsje om zand om te doen. Dan draait hij het vormpje om. Zijn aandacht is gericht op het feit of het zand blijft plakken. De medewerker gaat bij het kind zitten en spiegelt hem door hetzelfde onderzoekje te doen. En zegt dan: 'hee, wat leuk, bij mij blijft het goed plakken. Alleen het bovenste bolletje niet. En bij jou? ' De medewerker vraagt dan ook aan de andere kinderen: als jullie een vormpje vullen en dan omkeren, wat gebeurt er dan? Vervolgens keert de medewerker het vormpje om op de zandbakrand. De kinderen bekijken wat zij doet en spelen verder: ‘wij maken een taartjeswinkel!’.

BSO: 4-7 jaar
Een kind (6 jaar) verzamelt takken van het plein. Hij loopt ermee heen en weer. Uiteindelijk legt hij ze op een stapel. Hij kijkt om zich heen. De medewerker gaat bij het kind staan. Hij spiegelt hem door een tak op te rapen en weer neer te leggen. De medewerker kijkt even om zich en zegt: 'wat veel takken he? Je hebt er al veel verzameld en ik zie er nog veel meer liggen. Jij ook?’. Dan weegt de medewerker, met alle informatie die hij heeft (hoe laat is het, wat is karakter van het kind, talent/ interesses, waar kan hij nog van leren), af wat hij zal zeggen. De medewerker kiest voor: "Weet je, ik heb een kruiwagen. Vind je dat handig om er meer te verzamelen?”.

BSO 8+
Een pedagogisch professional ziet dat een kind van 9 jaar alleen een moeilijke puzzel probeert op te lossen. Ze gaat erbij zitten, zonder het over te nemen, en zegt: “Ik zie dat je er echt je hoofd over

breekt.” Het kind zucht. Ze glimlacht en vraagt: “Wat is volgens jou het lastigste stuk?” Het kind wijst en denkt hardop. Vervolgens vraagt het kind of de pedagogisch professional hem kan helpen. De pedagogisch professional helpt een handje mee, luistert en moedigt aan: “Je manier van kijken is slim, je pakt het strategisch aan.” Wanneer het kind een foutje maakt, blijft ze rustig: “Geeft niks, dat hoort bij proberen.” Aan het eind van de dag vertelt ze aan de ouders hoe geconcentreerd het kind bezig was en vraagt of hij thuis ook van dit soort uitdagingen houdt

Doel 3: Sociale ontwikkeling bevorderen

Kinderen worden begeleid in hun interacties, waarbij hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden.

Waarom vinden we dit belangrijk?

Een uniek aspect aan kinderopvang is dat kinderen worden opgevangen in groepen. Kinderen die een kinderopvang bezoeken, krijgen uitgebreid de kans om vaardigheden te verwerven in het omgaan met en het aangaan van relaties met andere kinderen. Het begrip sociale competentie omvat dan ook een heel scala aan sociale kennis en vaardigheden: het zich in een ander kunnen verplaatsen; kunnen communiceren; samenwerken; anderen helpen; conflicten voorkomen en oplossen en het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid.

Hoe dragen we bij aan de sociale ontwikkeling?

Onze medewerkers zijn erop gericht om kinderen met elkaar te verbinden. Kinderen leren van en met elkaar. De kans op acceptatie door leeftijdsgenoten is groter wanneer het kind een opvangsituatie (en gezinssituatie) kent waarin warmte, begrip en wederkerigheid in de relaties belangrijk zijn. Kinderen krijgen dan meer zelfvertrouwen, een positiever zelfbeeld, leren zich inleven in anderen en warmte te tonen. Dit maakt de omgang met leeftijdsgenoten makkelijker.

Wat zie je terug in de praktijk?

Er is een aantal onderwerpen belangrijk als het gaat om het stimuleren van de sociale ontwikkeling van kinderen deze staan hieronder kort omschreven:

- werken in (kleine) groepen
- stimuleren van (positieve) interacties tussen kinderen
- aandacht voor sociaal onwenselijk (grensoverschrijdend) gedrag

Hoe de pedagogisch professionals invulling geven aan deze momenten is opgenomen in het pedagogisch handboek.

Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

Baby

Twee baby's (6 maanden) hebben een flesje gehad, daarna even geslapen en zijn nu klaar om even te spelen. De pedagogisch professional kiest ervoor om ze samen op het grote speelkleed te leggen en daar zelf ook even bij te gaan zitten. Ze legt de baby's beide neer, naast elkaar. Al vrij snel raken de handjes van de baby's elkaar. Eerst per ongeluk, daarna zoeken ze elkaar op. Wanneer de ene baby geluidjes maakt, kijkt de andere baby haar kant op. De medewerker geeft woorden aan het contactinitiatief dat de baby's hebben 'ja, kijk je bent niet alleen. Zij is er ook!'.

Dreumes

Bij het buitenspelen is de rode auto favoriet. Steeds weer probeert een kindje de auto vast te pakken, als het andere kind voorbij rijdt of even stilstaat. De medewerker is in de buurt van het spel en merkt de situatie op. Ze benoemt de namen van beide kinderen en benoemt het gedrag 'J. heeft de auto en P, probeert hem steeds te pakken'. Hiermee legt ze gedrag uit en heeft ze oog voor de intenties. Daarna zoekt ze een oplossing. P. wil jij ook op een auto?, Samen met P. gaat ze op zoek naar nog een auto.

Peuter

Wij beginnen de dag met het liedje: 'we maken een kringetje…'. Ieder kind pakt een stoeltje om gezamenlijk een kring te maken. De kinderen worden aangemoedigd om ze te laten oefenen met zelfstandig zijn en initiatief nemen. De medewerker geeft complimenten, waardoor het een positieve ervaring voor ze, waardoor het zelfvertrouwen groeit. Kinderen worden aangemoedigd elkaar te helpen. Samen zingt de groep 'goedemorgen allemaal' en er wordt verteld welke kinderen er vandaag allemaal zijn. Ieder kind wordt gezien en gehoord, wij noemen een kind bij naam en maken contact op zowel individueel als groepsniveau. Een paar kinderen krijgt het woord, wanneer zij aangeven dat ze iets willen vertellen, wanneer het gesprek over 'het weer' gaat. De medewerker stelt nog vragen en nodigt andere kinderen uit ook iets te zeggen.

BSO: 4-7 jaar

Drie kinderen spelen in de huishoek. Eén kind roert in pannen, een ander pakt telkens groente weg en stopt het in haar mandje. De 'kok' wordt boos, duwt het andere kind omver en beiden huilen. De pedagogisch professional, die in de buurt was, heeft het zien gebeuren en mengt zich rustig in de situatie. Ze biedt troost: "Ik zie tranen, kom maar even bij me." De kinderen ontspannen. Dan vraagt ze de kinderen wat er gebeurde. Ze benoemt vervolgens dat duwen niet mag, maar geeft ook inzicht in de oorzaak van het duw-gedrag. Daarna heeft ze ook nog aandacht voor de intentie van het kind dat afpakt: "Jij wilde ook koken. Klopt dat?". Ze besluiten samen dat de kinderen verder wat lekkers en gezond gaan maken.

BSO 8+
De sfeer onder de oudste kinderen op de bso lijkt goed te zijn. De kinderen laten pro-sociaal gedrag zien en gaan goed om met zelfstandigheid. Tijdens de week tegen het Pesten heeft de medewerker een activiteit voor de kinderen voorbereid. Ze gaan door middel van een kletspot met elkaar in gesprek over hoe je met elkaar omgaat. Wat deed je deze week voor een ander kind om hem te helpen? Of, wat deed je deze week, waardoor een ander kind zich niet fijn voelde', De kinderen gaan met elkaar, onder begeleiding van de medewerker, in gesprek over hoe je op een fijne manier met elkaar in de groep kan samenzijn.

Doel 4: normen en waarden overbrengen

Kinderen worden gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij.

Waarom vinden we dit belangrijk?

Het kennen van de 'cultuur' van de samenleving is nodig om, nu en in de toekomst, goed te kunnen functioneren in deze samenleving. Binnen onze locaties zijn er regels en afspraken over hoe we met elkaar omgaan. Kinderen maken zich stapsgewijs deze regels, normen en waarden eigen. Door de groepssetting waarin we kinderen opvangen, komen kinderen ook in aanraking met kinderen en volwassenen met een andere sociale en culturele achtergrond.

Hoe dragen we bij aan de socialisatie?

Kinderen leren bij de socialisatie op de opvang niet alleen de 'regels van het huis', maar ook de meer algemene waarden en normen van de samenleving. Vanaf de leeftijd van twee jaar gaan waarden en normen een grotere rol spelen en wordt praten over wat hoort, moet en mag belangrijker. Vanaf de basisschoolleeftijd leren onze pedagogisch professionals kinderen in de omgang met leeftijdsgenoten open te staan en respectvol om te gaan met verschillen en stimuleren wij de omgang met leeftijdsgenoten met verschillende achtergronden.

Wat zie je terug in de praktijk?

Er is een aantal onderwerpen belangrijk als het gaat om het aanleren van normen en waarden:

- medewerkers geven het goede voorbeeld
- gedragsnormen en groepsregels (voor kinderen)
- kinderparticipatie
- vieringen en feesten

Hoe de pedagogisch professionals invulling geven aan deze momenten is opgenomen in het pedagogisch handboek.

Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

Baby
Tijdens het fruithapje zet de pedagogisch professional een baby van 9 maanden in een stoeltje aan tafel bij de andere kinderen. Ze geeft hem een lepeltje en een stukje banaan om zelf vast te houden. Terwijl de anderen in gesprek zijn, kijkt de baby aandachtig mee. De medewerker reageert: “Jij kijkt goed naar wat er gebeurt.” Wanneer de baby geluid maakt, zegt ze met een glimlach: “Volgens mij wil hij ook iets zeggen. Even luisteren wat hij te vertellen heeft!” De kinderen lachen en reageren. Ook tijdens de kringmomenten zit de baby erbij, bijvoorbeeld op schoot. Hij kijkt, luistert en maakt geluidjes, waarop de medewerker soms kort reageert of even de aandacht op hem richt.

Dreumes
Tijdens het fruitmoment wachten de kinderen met eten, tot alle kinderen een bakje fruit hebben gekregen. Dat is voor de jongste kinderen best lastig. Doordat de medewerker de kinderen betrekt bij het uitdelen van de bakjes, wordt het wachten makkelijk. Bij het uitdelen van de bakjes zegt zij, met behulp van de kinderen, de naam van het kind aan wie ze het bakje geeft. Gevolg door ‘alsjeblieft’. De kinderen leren tijdens dit korte moment veel omgangsvormen: wij zijn een groep en we doen dingen samen, we hebben aandacht voor elkaar, we zeggen dankjewel en alsjeblieft als we iets krijgen. Daarna wordt het ‘fruitlied gezongen en zeggen de kinderen elkaar ‘smakelijk eten’.

Peuter
Het tijd om op te ruimen. De medewerker heeft de kinderen al even laten weten dat het bijna tijd is om te stoppen met spelen. Een nieuw kindje op de groep was fijn aan het spelen, maar wordt nu onrustig. Als de medewerker het opruimlied gaat zingen, beginnen de meeste kinderen direct met opruimen. Het nieuwe kindje niet. Een van de oudste kinderen van de groep krijgt van de medewerker de opdracht om samen met haar op te trekken ‘ruimen jullie samen de duplo op?’. De medewerker legt uit dat iedereen dan straks weer de blokjes terug kan vinden. Samen gaan ze met plezier aan de slag. Na het opruimen, krijgen de kinderen complimenten’. Aan het helpende kind: ‘je hebt haar geholpen toen ze het even spannend vond op de groep. Wat fijn dat je hebt gezorgd dat ze zich weer fijn voelde in onze groep’.

BSO (4-7 jaar)
Tijdens het tafelmoment op de BSO schuift een kind van 5 stilletjes aan. De pedagogisch professional zegt: “Fijn dat je er bent, we wachten nog heel even tot iedereen zit.” Als iedereen er is, begint ze een ontspannen gesprekje over de dag. Ze kijkt het kind aan en vraagt: “Wat heb jij eigenlijk buiten gedaan?” Het kind glimlacht en vertelt. Wanneer een ander kind erdoorheen praat, zegt ze vriendelijk: “Wacht even, we luisteren nu naar elkaar.” De kinderen reageren en wachten op hun beurt. Als er gelachen wordt om een grapje, zegt ze: “Wat gezellig zo met elkaar.” Ook als een kind nog even iets wil pakken, vraagt ze: “Wil je dat even aan hem doorgeven?” Zo ontstaat aan tafel een sfeer waarin

kinderen zich gezien voelen, rekening houden met elkaar en ervaren dat samen eten ook samen dóén is.

BSO (8+)
Een aantal oudere kinderen heeft na school steeds minder zin om aan tafel te zitten. Ze blijven kort, nemen soms alleen water en geen cracker, en vragen herhaaldelijk of ze al naar buiten mogen. Dit zorgt voor onrust bij de andere kinderen, die behoefte hebben aan een rustig moment. Op een middag vraagt de pedagogisch professional de kinderen om om 16.00 uur even aan te schuiven in de keuken. Als ze zitten, stelt ze een open vraag: “Hoe is het voor jullie om uit school te komen?” De kinderen praten, stellen elkaar vragen en denken mee. De medewerker luistert, stelt af en toe een verdiepende vraag en geeft de kinderen de ruimte. Zo ontstaat er een gesprek waarin de kinderen zelf en samen ideeën bedenken om dit moment voor iedereen prettiger te maken – zonder dat het van bovenaf wordt gestuurd.

De uitwerking van de 4 pijlers

Pijler 1: Omgeving: de ruimte, inrichting en het materiaal

Wanneer we spreken over de omgeving, dan hebben we het over de ruimte, de inrichting en de materialen. Wij vinden het belangrijk dat de groepsruimte een gevoel van warmte en huiselijkheid geeft. De ruimte is sfeervol ingericht en is opgeruimd, wat zorgt voor een rustige uitstraling. De ruimtes zijn veilig en afgestemd op de kinderen die er gebruik van maken.

- Elke groep waarin kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar (dagopvang) worden opgevangen heeft een afzonderlijke vaste stamgroepruimte (maximaal 2 verschillende).
- Er is een afzonderlijke slaapruimte voor kinderen in de leeftijd tot 1,5 jaar.
- Meer kwaliteitseisen en kwaliteitsnormen zijn vastgelegd in ons beleid binnenruimte en beleid buitenruimte.

Wij vinden het belangrijk dat de groepsruimte een gevoel van warmte en huiselijkheid geeft. De pedagogisch professionals zijn altijd in zicht zodat kinderen (oog)contact kunnen maken. Dit is vooral belangrijk voor de jongere kinderen. Een goed ingerichte ruimte nodigt kinderen uit tot spelen en ontdekken. Onze speelruimtes zijn sfeervol en harmonieus ingericht. Bij de aankleding van de ruimten houden we er rekening mee dat jonge kinderen snel overprikkeld raken als er veel tegelijk te zien en te horen is. De meubels en het speelgoed staan op een voor de kinderen herkenbare en vaste plek. De materialen zijn afgestemd op de leeftijden van de kinderen. Er zijn plekken om ongestoord alleen te kunnen spelen, plekken om in kleine groepjes te spelen en er is ruimte voor de hele groep. Er zijn duidelijke plekken (hoeken) voor verschillende speel- en leeractiviteiten en de kinderen kunnen zelf het spelmateriaal pakken. Ook zijn er opbergruimtes voor het materiaal waar de kinderen niet zelf bij mogen, zoals kraaltjes en scharen of gereedschap.

Wij vinden het belangrijk dat het spel- en speelmateriaal aansluit bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen, de fantasie prikkelt en zich leent voor verschillende soorten gebruik. Op alle groepen is een bouwhoek, een huishoek en een leeshoek aanwezig. Op de bso geldt dit niet per groep, maar per locatie.

De binnenruimte

Baby

Het is prettig voor de baby's als zij zich op een lage plek bevinden (op de grond) die rustig is en tegelijkertijd aanleiding geeft tot sociaal contact. Door kinderen bewegingsvrijheid te bieden, hebben we respect voor hun autonomie. De baby kan naar andere kinderen kijken en op hen reageren, en de baby kan de pedagogisch professional (een groot deel van de tijd) zien én horen. We houden bij de inrichting, plaatsing van de meubels rekening met de looproutes op de groep. Een tafel kan in de looproute staan, maar een speelplek niet. Door lage, open kasten als afscheiding te gebruiken kan het kind spelen zonder dat er door de speelruimte gelopen wordt. Toch houden de kinderen overzicht op de groep. Meerdere rustige speelplekken op de groep hebben de voorkeur boven één centrale speelplek. Het kind wordt uitgedaagd om speelmateriaal te pakken én heeft het kind zelf de keus waar het mee wil spelen. Kleden bakenen de speelruimte nog eens extra af. Oudere baby's kunnen zich optrekken aan kasten en staand spelen aan het oppervlak spelen én om zich heen kijken. Naast mogelijkheden om te spelen, zij er ook mogelijkheden om even terug te trekken en rust op te zoeken, bijvoorbeeld onder de hoge box. We maken daar een knus hoekje, zodat kinderen zich kunnen terugtrekken. Denk aan kussens en een mandje met boekjes of knuffels. Op de grond bevinden zich verschillende materialen die uitnodigen tot zitten, rollen, kruipen en optrekken. We creëren voldoende vrije ruimte om te lopen/ kruipen. Op verticale groepen waar ook baby's worden opgevangen (0-4 jaar), is altijd veilige en rustige speelruimte gecreëerd voor de jongste baby's

Dreumes

Voor de dreumessen op de groep is er ruimte voor klimmen en klauteren. Dreumessen willen heel graag bewegen en hebben behoefte aan plekjes waar ze doorheen, onderdoor en achterlangs kunnen kruipen. Ze beleven veel plezier aan het samenzijn met andere kinderen en hebben ruimte nodig om achter elkaar aan te rennen. Hoeken met een beperkte hoeveelheid interessante materialen, zoals de huishoek, lokt uit tot spel.

Peuters

Peuters hebben steeds meer plekken nodig waar ze rustig kunnen puzzelen of boekjes kijken, maar ook plekken waar ze de wereld kunnen naspelen zoals een huishoek. Ze hebben ook ruimte nodig voor creatieve activiteiten. Zij kiezen bewust hun eigen activiteiten. Ze hebben behoefte aan beschutting en bescherming, maar ook aan speelzones om te kunnen experimenteren.

Gezamenlijke ruimte op de dagopvang

Sommige locaties hebben we ook gezamenlijke ruimtes, zoals een speelhal. Deze hal is soms ingericht als plek om te kunnen bewegen, soms om activiteiten in kleine groepjes te kunnen aanbieden. Dit is afhankelijk van de beschikbare ruimte. Soms is er opendeurenbeleid, waarbij kinderen activiteiten kunnen doen in andere groepen of de gemeenschappelijke hal.

Bso
Wij werken locatiegericht in plaats van groepsgericht. Wij vinden het belangrijk dat een kind zijn omgeving kan ontdekken en verbinden daarom alle ruimtes binnen een locatie, waarbij alle ruimtes eigen unieke mogelijkheden biedt. De ruimtes zijn overzichtelijk ingedeeld zoveel mogelijk met lage scheidingswanden en duidelijk afgebakende hoeken voor verschillende speel- en leeractiviteiten. Er zijn plekken om ongestoord alleen te spelen en plekken om in kleine groepjes te spelen. De materialen, die de kinderen zelf kunnen pakken, zijn afgestemd op de leeftijd van de kinderen. We waken er voor dat er geen drukke activiteit naast een rustige activiteit staat, zoals een tafelvoetbaltafel, televisie of spelcomputer naast de leeshoek of huiswerkplek.

De buitenruimte

Dagopvang
Onze buitenruimtes zijn veilig en overzichtelijk ingericht en bieden de nodige uitdaging aan kinderen van verschillende leeftijden. Een baby heeft uiteraard een andere behoefte dan een peuter van drie jaar. Onze buitenruimtes voldoen aan de wettelijk gestelde eisen en verplichtingen met oog op de veiligheid, gezondheid, hygiëne en het milieu. Wij zorgen er bijvoorbeeld voor dat er geen giftige planten of bessen te vinden zijn. Ook schermen we de (kleine) kinderen af van de zon en wind. De kinderen zijn altijd in het zicht van de pedagogisch professional die zorg draagt voor de veiligheid van de kinderen, zonder ze overdreven voor elk ‘gevaar’ te behoeden.

Baby
We streven naar het realiseren van een aparte babyspeelplek. Daarin kunnen de jongste baby’s veilig liggen en de voordelen van buiten zijn ervaren: genieten van de wind langs hun wangen, de beweging, het ritselen van blaadjes. De warme zonnestralen, maar ook de koelte, schaduwen en geuren zijn een hele ervaring.

Peuter
We buitenruimte biedt mogelijkheden voor zowel individueel spelen als samen spelen. We hebben een diversiteit aan spel- en speelmaterialen. Er zijn fietsjes, ballen, soms speeltoestellen en er is ruimte voor fantasiespel. Kinderen spelen in de zandbak.

Bso
Onze buitenruimtes zijn veilig en uitdagend ingericht. We maken vaak gebruik van de speelplaatsen van het onderwijs. Er zijn vaak speeltoestellen en we hebben gevarieerd materiaal wat bewegen uitlokt. We maken met de kinderen afspraken over het gebruik van de ruimte en de speeltoestellen. We houden rekening met fysieke en emotionele veiligheid van de jongste kinderen en de behoefte aan autonomie van de oudere. Kinderen vanaf 8 jaar mogen zonder toezicht binnen de buitenruimte spelen mits ouders daar toestemming voor hebben gegeven. We maken ook gebruik van de omgeving van de opvang, zoals het park of voetbalveldjes. Denk ook aan het bezoeken van een kinderboerderij.

Pijler 2: het programma & activiteitenaanbod

Wanneer we spreken over aanbod, dan hebben we het over het programma en het activiteitenaanbod voor de kinderen. De basisvoorwaarde voor een goed programma is dat in de groep een positieve sfeer heerst. Medewerkers en kinderen gaan op een warme en respectvolle manier met elkaar om en hebben plezier met elkaar.

Dagprogramma/ dagritme

Het verrichten van activiteiten op vaste momenten biedt de kinderen structuur, voorspelbaarheid en zekerheid. Het dagprogramma draagt bij aan het welbevinden en de emotionele veiligheid van de kinderen.

Iedere groep heeft zijn eigen dagritme. Een goed programma:

- heeft een vaste dag- en weekindeling, vaste rituelen en zoveel mogelijk vaste bezetting van pedagogisch professionals. Het doel is het streven naar zo hoog mogelijke stabiliteit.
- heeft voldoende ruimte om het programma flexibel te hanteren, wanneer de individuele behoeften van kinderen hierom vragen.
- heeft vrij spel, buitenspelen en bewegen als vaste onderdelen van de dag.
- is duidelijk en overzichtelijk voor kinderen, ouders en pedagogisch professionals .
- is ruim gepland, waardoor kinderen (en medewerkers) niet worden opgejaagd.
- kent een balans tussen rustige en actieve momenten.
- kent een balans tussen alleen spelen, spelen in kleine groepjes en spelen met de hele groep.

Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

Dagopvang
"Het is ochtend, de babygroep. Alle kinderen volgen hun eigen ritme. Drie medewerkers zijn op de groep aan het werk. Alle kinderen zijn begroet en de pedagogisch professionals hebben kort met elkaar de dag doorgenomen. Waren er bijzonderheden gemeld door ouders, zijn er praktische uitdagingen om kinderen te voeden en te laten slapen en staan er activiteiten gepland? Als dit is gedaan, richten alle medewerkers zich op de kinderen. Een pedagogisch professional helpt de kinderen aan tafel, een dreumes klimt zelf op de bank. Ze zingt een liedje en eet fruit. Ze begeleid kinderen bij het eten van een fruithap en andere kinderen eten stukjes fruit. Ze is met volle aandacht bij de kinderen, ze kijkt en luistert naar de kinderen en heeft respect voor de autonomie van de kinderen 'heb je dorst, wil je eerst een slokje drinken?'. Een andere pedagogisch professional zit in de stoel en geeft een kleine baby de fles. Ze brengt langzaam de fles naar de mond, begeleid haar acties met woorden en wacht tot het kindje de speen hapt. Ze neemt de tijd voor de fles en laat het kindje bij haar uitbuiken".

"Op de peutergroep zijn ook alle kinderen binnen. De dag op deze groep begint niet in de kring, maar met een dansje. De kinderen maken samen plezier en zijn in beweging. Als het liedje klaar is, bekijken

de kinderen samen de dagritmekaarten en gaan de kinderen aan tafel. Ze eten in de hele groep aan de hoge tafel. Alle kinderen klimmen zelf op hun plekje. De kinderen krijgen een bekertje water, waarbij ze samen bekers tellen tot alle kinderen hebben. De medewerker benoemt ieder kind bij naam, als ze het bekertje uitdeelt. De bakjes fruit worden daarna door de kinderen doorgeschoven. De kinderen worden gecomplimenteerd om hun behulpzaamheid. Kinderen die hun bakje leeg hebben, kunnen om nog meer fruit vragen, zij mogen kiezen welk fruit en hoeveel zij nog in hun bakje leggen. Het eetmoment duurt niet te lang, er zijn gesprekjes tussen de kinderen en er wordt gepraat over wat de dag gaat brengen. De medewerkers eten ook een stukje fruit en blijven tijdens het eetmoment, net als de kinderen, aan tafel zitten".

Bso

Het is 15:00 uur op de bso. De kinderen hebben na schooltijd al even buiten gespeeld. De medewerkers hebben even kort met elkaar overlegd: zijn er bijzonderheden over de kinderen gemeld door ouders of school, staan er activiteiten op de planning, of zijn er andere zaken die geregeld moeten worden? Vervolgens richten de medewerkers zich volledig op de kinderen. Eén pedagogisch professional helpt een groepje kinderen hun jas uit te doen, terwijl een andere pedagogisch professional uitnodigend aan tafel zit om de kinderen te ontvangen voor het eetmoment. De pedagogisch professionals nemen de tijd om de schooldag door te nemen met de kinderen en geven hen genoeg ruimte om hun verhaal te delen. Het tafelmoment is rustig en gezellig, met aandacht voor elkaar. Kinderen en pedagogisch professionals zitten aan de tafel en lopen niet heen en weer. Ook wordt er samen met de kinderen gesproken over hoe zij deze dag het liefst voor zich zien en samen wordt er een planning van de dag gemaakt. Na het eten krijgen de kinderen de vrijheid om zelf te kiezen waar ze mee willen spelen. Sommigen kiezen voor buitenspel. Daar liggen allerlei takken vanwege een storm. De kinderen worden geïnspireerd om met deze materialen een kunstwerk te maken. Anderen gaan binnen met hout, spijkers, hamers en touw aan de slag , waarbij meerdere projecten mogelijk zijn. Ook wordt er samen een gezonde maaltijd gekookt. Bij het koken leren de kinderen over de verschillende groenten: ze mogen deze aanraken, ruiken, en ontdekken waar ze vandaan komen, terwijl ze ook samen hun kookkunsten laten
zien.

Leren en ontwikkelen gaat de hele dag door: kansen grijpen

Een rijke speelleeromgeving is een uitdagende omgeving waar is nagedacht over de het soort spel dat mogelijk is. Dit doe je door de juiste inrichting en door het juiste materiaal aan te bieden. In de drie voorbeelden waren er geen georganiseerde activiteiten en tóch hebben de kinderen tijdens deze dagelijkse momenten heel veel geleerd. We hebben op allerlei manieren hun ontwikkeling gestimuleerd en/of gezorgd dat zij zich emotioneel veilig voelen! Pedagogisch professional kiezen bewust (beredeneerd) hoe zij kinderen stimuleren en begeleiden.

Van dagelijkse momenten toch leermomenten maken, maakt een dag een rijke dag. We noemen het kansen grijpen. Het georganiseerde activiteitenaanbod, er is voorbereiding nodig, noemen we kansen creëren.

Het activiteitenaanbod

Onze visie is dat de activiteiten gaan om het **doen** en om het **ervaren**. De activiteiten worden doelgericht ingezet. Ze zijn gericht op het proces, de ontwikkeling van het kind en de ervaring die het opdoet, en niet op het resultaat van de activiteit. Dat heeft als gevolg dat de meest betekenisvolle activiteiten geen tastbaar eindresultaat hebben in de vorm van een knutselwerkje. Sommige activiteiten hebben wel een resultaat (tekening, knutselwerkje) wat nog bewonderd kan worden. Dat is leuk voor ouders en voor kinderen: ‘kijk, dat heb ik gemaakt’.

Het aanbod:

- is gevarieerd en gebalanceerd wat betreft de ontwikkeling die we willen stimuleren en ervaringen die we kinderen willen laten opdoen;
- is leeftijds-/ ontwikkelingsadequaat. Past bij het niveau van het kind;
- is betekenisvol, wordt doelgericht ingezet;
- past bij de interesse en belevingswereld van de kinderen;
- nodigt het uit tot spelen, verkennen, ontdekken en experimenteren;
- kent een balans tussen veiligheid en uitdaging;
- heeft voldoende ruimte voor het zelfstandige vrije spel van de kinderen, waarin ze hun eigen plannen en initiatieven volgen.
- is op maat. Er worden gerichte, goed ondersteunde en begeleide activiteiten aangeboden die bijdragen aan de ontwikkeling van de kinderen;

Spelenderwijs ontwikkelen

Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en ontwikkelen zich spelend en actief in relatie met hun omgeving. De spelontwikkeling van het kind verloopt in fases. Er is een toename in spelduur, taal, samenspel met anderen, complexiteit, nauwkeurigheid en doelgerichtheid.

Vanaf dat een kind naar school gaat als het vier wordt, krijgt het kind een verdeling tussen ‘schooltijd’ en vrij tijd’. Buitenschoolse opvang vindt plaats in de vrije tijd van kinderen. Vrije tijd staat bij ons voor: zelf kiezen, initiatief nemen, eigen interesses volgen en je mogen vervelen. We zorgen voor contact met leeftijdsgenoten en ook dat er ruimte is om te spelen zonder bemoeienis van een volwassenen.

Hoe kijken wij naar spel en ontwikkelen?

- De medewerker is nabij en kiest haar rol: observator, begeleiden stimuleren van interacties, bieden van structuur, bieden van inspiratie, samen praten en denken over spel etc.
- We sluiten aan bij het spontane leren en spelen (er is veel ruimte voor vrij spel).
- Tijdens spel ontstaan botsingen: emoties zoals boos of verdrietig zijn worden benoemd en uitgelegd. Dat mag en hoort erbij. Waar nodig helpen we het kind het contact te herstellen.
- Wij leren de kinderen hun wereld te snappen en te verruimen door ze nieuwe dingen te laten ontdekken (we bieden inspiratie en uitdaging).
- We prikkelen de kinderen door spelenderwijs te oefenen met ordenen, tellen en meten van materialen.
- We stimuleren het doorzettingsvermogen van het kind.
- We leren het kind zich vast te houden aan een plan.

Pijler 3: de interactievaardigheden van de pedagogisch professional

De pedagogische kwaliteit van kinderopvang wordt sterk bepaald door de interactievaardigheden van de medewerkers. Dat wil zeggen: door de manier waarop pedagogisch professionals omgaan en communiceren met kinderen. Door de manier waarop we met de kinderen omgaan zorgt ervoor dat zij zoveel mogelijk uit hun omgeving kunnen benutten om zich te ontwikkelen. We helpen daarbij door op het juiste moment de juiste informatie op de juiste manier onder de aandacht te brengen. Informatie over henzelf: 'Ik zie dat je verdrietig bent; wil je even bij me zitten?'. Over groepsgenoten: 'Ik weet dat Joanna badmintonnen ook leuk vindt. Misschien kunnen jullie dat nu samen gaan doen?'. En over het gebruik van ruimte en materialen: 'Omdat het regent gaan we van de hal een klein voetbalveld maken. Welke spelregels kunnen we daarvoor bedenken?'. Door goede interactie met kinderen draagt de pedagogisch professional bij aan het realiseren van de pedagogische basisdoelen.

Sensitieve responsiviteit, het bieden van emotionele ondersteuning

Draagt bij aan het gevoel van veiligheid van de kinderen.

De medewerkers hebben oog voor de signalen die kinderen geven en laten dit de kinderen merken (sensitief zijn). We zijn gevoelig voor de signalen én zien de intentie achter het gedrag, dit doen we door goed te kijken (observeren). Dit stelt ons in staat om de signalen de juiste betekenis te geven (interpreteren). Vervolgens geven we op het goede moment (timing) een passende (positieve) en ondersteunende reactie (responsief zijn). We benoemen de gevoelens van de kinderen, we anticiperen op hun initiatieven en bouwen een hechte band op met de kinderen.

Respect voor de autonomie

Een basisvoorwaarde voor het bieden van emotionele veiligheid en is belangrijk voor het werken aan zelfvertrouwen.

We bieden gelegenheden, kansen en ruimte om kinderen vanuit eigen ideeën en oplossingen te laten handelen. We nemen kinderen serieus en de eigenheid wordt gerespecteerd. We laten ze zelf keuzes maken en geven ze ruimte om zichzelf en de wereld te ontdekken. We helpen alleen als het echt nodig is en in de mate waarin het nodig is. De kinderen hebben zo het gevoel dat ze het zelf hebben gedaan.

Grenzen en structuur

Duidelijke grenzen en structuur geven kinderen de duidelijkheid die zij nodig hebben om emotionele veiligheid te ervaren.

Door structuur te bieden en leiding te geven ontstaat overzicht voor de kinderen. Ze kunnen situaties beter overzien. Door grenzen te stellen (een kader aan te geven) waarbinnen een kind ruimte heeft, kunnen kinderen zich binnen die grenzen vrij bewegen. Liefdevol begrenzen helpt kinderen zich veilig te voelen. De vaste dagindeling (dagritme) zorgt voor deze herkenbare, vaste structuur. Net als rituelen, regels, omgangsvormen en afspraken.

Praten en uitleggen

Praten en uitleggen is o.a. belangrijk voor het bevorderen van de ontwikkeling van persoonlijke competenties (taalontwikkeling), maar ook wederom de emotionele veiligheid.

De pedagogisch professionals praten veel met de kinderen. Kinderen hebben veel taalaanbod nodig, maar ze zijn ook nieuwsgierig en stellen vragen. Door te praten en uit te leggen maak je contact en je leert de wereld begrijpen. We geven betekenis aan de ervaringen van kinderen. Medewerkers dragen bij aan de taalontwikkeling door woorden, tempo en stemgeluid af te stemmen op de beleving en ontwikkeling van kinderen. Goede afstemming in verbale uitingen komen ook ten goede aan de cognitieve en sociale ontwikkeling van kinderen.

Ontwikkeling stimuleren

Stimuleren van de ontwikkeling helpt bij het bevorderen van de brede ontwikkeling van kinderen: persoonlijke competenties, sociale competenties en de overdracht van normen en waarden.

Door specifieke aandacht, beweging, spel, het experimenteren met nieuwe materialen, oplossingen en activiteiten aan bieden, voegen de medewerkers iets nieuws toe, of dagen ze kinderen uit een stapje verder te zetten. We stemmen af op interesse, ontwikkelingsniveau en gemoedstoestand van het kind. Om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren is het belangrijk om te weten waar de kinderen op dit moment staan in hun ontwikkeling. We monitoren de ontwikkeling door middel van dagelijkse observaties en het kindvolgsysteem.

Begeleiden van interacties tussen kinderen

Begeleiden van onderlinge interacties tussen de kinderen is van grote invloed op de ontwikkeling van sociale competenties. We leren kinderen deel uit te maken van een groep en positief samen te zijn.

Medewerkers begeleiden de interacties van de kinderen op een positieve manier. Ze besteden niet alleen aandacht aan negatieve interacties en conflicten tussen kinderen, maar reageren positief wanneer zij positieve interacties tussen kinderen waarnemen en kinderen pro sociaal gedrag laten zien. We moedigen kinderen aan elkaar te helpen en samen te werken, naar elkaar te luisteren en elkaars ‘werk’ te bewonderen.

Pijlers 4: Samenwerking met ouders

Wanneer we spreken over de samenwerking met ouders, dan hebben we het over alle contacten met ouders. De samenwerking heeft tot doel om ouderbetrokkenheid te vergroten. Een goede ouderbetrokkenheid heeft een positief effect op de ontwikkeling van het kind: opvang en thuis zijn op elkaar afgestemd.

We kennen de volgende contactmomenten met ouders:

- Intakegesprek (we leren elkaar kennen en wisselen informatie uit)
- Dagelijkse overdracht (bij het halen en brengen).
- Extra contactmoment bij bijzonderheden gedurende de opvangdag (bij ziekte of bijzonderheden).
- Structurele oudergesprekken over de ontwikkeling van het kind (onderdeel van kindvolgsysteem).
- Een oudergesprek wanneer er zorgen zijn over een kind (zorgen over de ontwikkeling of opvallend gedrag).
- Ouders die een rol spelen tijdens activiteiten (ouderparticipatie).
- Adviesrecht via deelname in de oudercommissie.

De samenwerking met ouders kenmerkt zich door:

- Een vertrouwensband. Pedagogisch professionals werken actief aan een vertrouwensband met ouders. Dat doen ze door open en transparant te communiceren op een zodanige manier dat ouders zich prettig en welkom voelen.
- Tweerichtingsverkeer. Tussen pedagogisch professionals en ouders is sprake van tweerichtingsverkeer in de informatie-uitwisseling over het welbevinden, de ontwikkeling en leefwereld van het kind, thuis en op de groep.
- Pedagogisch professionals zien ouders als experts van hun kind. Ze proberen zoveel mogelijk afstemming te vinden tussen het handelen thuis en op de groep. Zo ontstaat er voor het kind een doorgaande lijn in het pedagogisch klimaat.

We vragen ouders om de tijd te nemen voor de overdracht. Zo is er in de ochtend (dagopvang) tijd nodig om belangrijke informatie over te dragen aan de opvang. Zo kunnen wij de zorg goed

overnemen. In de middag vinden we het belangrijk om met de ouder te delen wat het kind heeft meegemaakt op een (mid)dag op de opvang.

Let op: kinderen zijn aanwezig bij de dagelijkse overdracht. Ze horen wat er besproken wordt. Voor het jongere kind is een actieve rol beperk, maar het kind is wel gevoelig voor de sfeer. Op de bso houden we rekening met de autonomie en privacy van het kind en betrekken we het kind zoveel mogelijk bij de overdracht. We letten op dat we niet over het kind praten, maar samen met het kind vertellen wat er op de bso is voorgevallen.

DEEL 2

De ontwikkeling van de kinderen

We hebben hierboven inzicht gegeven welke competenties de medewerkers stimuleren. We hebben laten zien hoe de medewerkers zich hiervoor inspannen. We hebben ook laten zien dat we vier pijlers inzetten om de juiste omstandigheden te creëren. Hieronder geven we nog meer algemene informatie over de ontwikkeling van kinderen binnen de kinderopvang.

Werken in groepen

We hebben op de groep te maken met allemaal individuen. De groepen zijn divers en ook gevarieerd in leeftijd. We kijken altijd naar de individuele behoeften van een kind, die variëren per dag. We houden rekening met het individu, want ieder kind is anders: ieder kind heeft een andere achtergrond, andere interesses, andere vaardigheden, andere talenten en een eigen karakter. Toch maken veel kinderen, op hun eigen tempo, dezelfde ontwikkeling door.

Welke ontwikkelingstaken zien we?

In de loop van de ontwikkeling van baby naar volwassene is een opgaande lijn te constateren naar een steeds hoger niveau van functioneren. In iedere ontwikkelingsfases die het kind doormaakt, wordt het kind met nieuwe ontwikkelingstaken geconfronteerd. Ontwikkelingstaken zijn kenmerkend voor een bepaalde periode in de ontwikkeling. Een ontwikkelingstaak is bijvoorbeeld het opbouwen van een goede gehechtheidsrelatie met de opvoeder, of het goed kunnen omgaan met leeftijdsgenoten. Het kind maakt zich vaardigheden eigen om die taken te kunnen vervullen.

Onze pedagogisch professionals hebben kennis van de ontwikkeling van kinderen. Deze kennis gebruiken ze om in iedere leeftijds- en ontwikkelingsfase de ontwikkeling van het kind te kunnen stimuleren.

Baby (0-1 jaar)	Het opbouwen van veilige gehechtheidsrelaties is in deze fase heel belangrijk. De basis voor vertrouwen in anderen en voor vertrouwen in eigen competenties wordt in deze periode gelegd. Kinderen worden zich steeds bewuster van de eigen wil en bewust van de eigen uniekheid.
Dreumes (1-2 jaar)	Dreumesen ontdekken steeds meer de wereld om zich heen. Ze ontwikkelen hun motoriek snel en willen veel zelf doen. In deze fase is het ontwikkelen van een gevoel van veiligheid en voorspelbaarheid belangrijk, zodat ze op ontdekking durven gaan. Kinderen beginnen met het begrijpen van eenvoudige taal en reageren op hun naam, eenvoudige opdrachten en routines. Het 'zelf willen doen' wordt zichtbaar, wat belangrijk is voor het opbouwen van zelfvertrouwen en zelfstandigheid.
Peuter (2-4 jaar)	De taalontwikkeling komt op gang. Leeftijdsgenootjes gaan een steeds grotere rol spelen en het wordt steeds belangrijker dat dit contact positief is (niet voortdurend in conflict zijn). Kinderen worden steeds autonomer en het zelfbewustzijn neemt toe.
4-7 jaar	Kinderen in deze fase ontwikkelen zich sterk op sociaal gebied. Ze leren samenwerken, rekening houden met anderen en zich in een ander te verplaatsen. Ook groeit het vermogen om gevoelens onder woorden te brengen. Ze denken na over goed en fout, ontwikkelen een geweten en krijgen oog voor eerlijkheid en rechtvaardigheid. Het zelfbeeld vormt zich steeds duidelijker: wie ben ik, wat kan ik, wat vind ik belangrijk? De autonomie, zelfstandigheid van kinderen neemt verder toe. Kinderen worden steeds beter in staat om zich normen eigen te maken en zich aan de regels te houden. Een voorspelbare omgeving, met een vertrouwde pedagogisch professional en kinderen en duidelijke structuur en regels helpt kinderen om hun zelfstandigheid te ontwikkelen. Dit biedt de emotionele veiligheid, die op deze leeftijd heel belangrijk is om tot ontwikkeling te komen.
8+	Vanaf 8 jaar zien we dat kinderen meer zelfstandigheid aankunnen. Kinderen leren wat verantwoordelijkheid is. Kinderen gaan emoties beter herkennen, kunnen bijsturen en benoemen. Kinderen leren impulsen opmerken, beheersen en bijsturen. Vriendschappen worden belangrijker, net als samen spelen en kinderen zijn beter in staat eenvoudige conflicten op te lossen. Een zelfstandigheidscontract wordt gebruikt om aan te sluiten bij deze groeiende behoefte aan zelfstandigheid. Kinderen maken samen met de ouder en de pedagogisch professional afspraken over bijvoorbeeld zelfstandig buitenspelen en zelfstandig naar huis gaan.

Voorbeeld uit de dagelijkse praktijk

Bso
Kenmerkend voor kinderen vanaf een jaar of 7 is dat de meeste kinderen fantasie en werkelijkheid niet meer door elkaar halen. Ze weten wat echt is, en wat niet. Tussen de 6 en 9 jaar kunnen kinderen ook allerlei fantasiewerelden verzinnen. Soms doen ze dat alleen, soms samen. Een fantasiewereld helpt kinderen de echte wereld beter te begrijpen. In een eigen fantasiewereld verzinnen kinderen namelijk zelf hoe de wereld eruitziet, wat er in die wereld gebeurt en hoe het in die wereld werkt.

We stimuleren deze ontwikkeling door veel ruimte te geven voor fantasiespel, door eigen initiatieven van kinderen te zien en te ondersteunen bij het uitvoeren hiervan. Denk aan het bouwen van hutten en het spelen met kartonnen dozen. Fantasiespel is als een spel waarbij ze zelf de spelregels bedenken waarmee ze kunnen oefenen: ze kunnen er veel soorten gedrag in uitproberen. Ook wat ze in het echt misschien niet zouden durven. Verder kunnen ze verschillende rollen aannemen en situaties naspelen. Denk aan gezinnetje spelen of een eigen winkeltje hebben. Wat kinderen daar leren van hoe ze op elkaar reageren en welke gevolgen hun acties hebben, kan ze ook helpen in de echte wereld.

Hoe volgen we de ontwikkeling?

De ontwikkeling verloopt bij ieder kind anders. Pedagogisch professionals volgen de ontwikkeling van ieder kind door de kinderen te observeren. Ze zijn opmerkzaam of er iets opvalt bij de kinderen, ze signaleren. De medewerker vraagt zich steeds af of het signaal iets is om zich zorgen over te maken. Door in een vroeg stadium (ook bij twijfel) signalen te herkennen als een risico voor de ontwikkeling en deze signalen ook vast te leggen, kan een bijdrage worden geleverd aan vroegtijdige herkenning. Daarnaast kunnen we door goed te kijken hoe een kind zich ontwikkelt ook ons aanbod (de activiteiten die we aanbieden) laten aansluiten bij de behoefte van het kind. Observeren en signaleren behoort tot het hart van het werken met kinderen.

De pedagogisch professionals kijken:

- naar het welbevinden van kinderen;
- waar de belangstelling van kinderen ligt;
- waar individuele kinderen behoefte aan hebben;
- of wat ze aanbieden aansluit bij wat kinderen nodig hebben;
- of er bijzonderheden in de ontwikkeling worden gesignaleerd.

We zetten twee soorten observaties in:

- Informele (dagelijkse) observaties: de pedagogisch professionals nemen de tijd om gedurende de dag geregeld rustig aanwezig te zijn en te kijken hoe het met alle kinderen gaat. Deze dagelijkse observaties geven veel informatie over het welbevinden van de kinderen en te zien of er kinderen zijn die direct iets nodig hebben. Deze observaties helpen de medewerkers ook

om problemen in de ontwikkeling te signaleren. Dit is de belangrijkste manier waarop we de ontwikkeling van kinderen volgen.
- Gestructureerde observaties: de medewerker observeert het kind met een kindvolgsysteem om de ontwikkeling in kaart te brengen en vervolgens planmatig en doelgericht te stimuleren. Het doel van werken met een kindvolgsysteem is om bijzonderheden in de ontwikkeling van het kind of problemen te signaleren. De taak van de mentor is om verkregen informatie te delen met de ouders. Ook kan zij observaties plannen wanneer ze zich zorgen maakt over (de ontwikkeling van) een kind (als onderdeel van de interne zorgstructuur).

Kindvolgsysteem dagopvang

In de dagopvang observeren we met behulp van een digitaal kindvolgsysteem (Doen, Praten, Bewegen en Rekenen). Zo brengen we de ontwikkeling van de kinderen in beeld. De vragen in de observatielijsten gaan over concreet observeerbaar gedrag. Met voorgestelde handelingssuggesties kunnen we kinderen indien nodig gericht extra stimuleren.

Ontwikkelingsgebieden:

- rekenen
- motoriek
- spraak/ taal
- sociale competentie

Na het invullen van de observatiedeellijsten attendeert de mentor de ouder(s) op het feit dat hun kind is geobserveerd. De ouder en de pedagogisch professional kunnen naar aanleiding van de observatie een gesprek aanvragen. De ouders worden in ieder geval eenmaal per jaar door de mentor uitgenodigd voor een ouder-kind gesprek.

Kindvolgsysteem buitenschoolse opvang

In de buitenschoolse opvang observeren we met behulp van een eigen systeem (Kind in beeld). De kinderen brengen bij ons hun vrije tijd door en we observeren dan ook vooral of een kind zich op de bso prettig en op zijn gemak voelt. Op school wordt de cognitieve ontwikkeling van kinderen nauwlettend in de gaten gehouden.

Met het kindvolgsysteem brengen we in kaart:

- De sociale ontwikkeling: met wie speelt het kind vaak, hoe voelt en gedraagt het kind zich in relatie met andere kinderen en welke rol neemt het in de groep.
- Persoonlijke ontwikkeling: welke activiteiten doet het kind graag, welke interesses en talenten zien we bij het kind en welke uitdagingen zijn er voor het kind.
- Welbevinden (bijvoorbeeld hoe het kind zich voelt bij het uit school komen).
- Relatie met de pedagogisch professional.

Na het invullen van de observatiedeellijsten attendeert de mentor de ouder(s) op het feit dat hun kind is geobserveerd. De ouder en de pedagogisch professional kunnen naar aanleiding van de observatie

een gesprek aanvragen. De ouders worden in ieder geval eenmaal per jaar door de mentor uitgenodigd voor een ouder-kind gesprek.

Kinderen in de leeftijdscategorie 8+ vullen zelf ook een gedeelte van het kindvolgsysteem in: het formulier 8+. Kinderen worden bevraagd op wat ze leuk vinden op de bso, waar ze graag mee spelen en welke activiteiten ze graag doen. We vragen kinderen hoe ze de inrichting, het materiaal en de sfeer ervaren en met wie ze graag spelen. Het formulier vullen zij tijdens de opvang in.

De medewerker sluit aan bij de behoefte van het kind

Aansluiten bij de behoefte van het kind, of de ontwikkeling van het kind, gaat niet vanzelf. Dit vergt inspanning van de pedagogisch professional. We proberen de intenties van kinderen te zien en kijken altijd naar de behoefte achter het gedrag. We houden bijvoorbeeld in ons achterhoofd: ‘een kind ís niet lastig, maar het kind heeft het lastig’.

We kijken goed naar de kinderen en we brengen de ontwikkeling in kaart door dagelijkse observaties en observaties met behulp van het kindvolgsysteem (dit wordt verderop nog uitgewerkt).

1. We stimuleren de kinderen vanuit de zone van naaste ontwikkeling (zie hieronder meer uitleg).
2. We werken bij het begeleiden van spel met de methodiek van de 3 V’s: verkennen, verbinden, verrijken (zie hieronder meer uitleg).

Hier bieden van activiteiten in kleine groepen, maakt het mogelijk om aan te sluiten bij het niveau, de behoefte en de interesses van de kinderen.

Zone van naaste ontwikkeling

Met de Zone van Naaste Ontwikkeling worden kennis of vaardigheden bedoeld die een kind (of volwassene) nog net niet machtig is, maar wel (soms met wat hulp) binnen zijn/ haar bereik liggen.

De gedachte achter deze theorie is dat kinderen het meest leren van taken en activiteiten die nét een beetje moeilijker zijn dan wat ze al zelf kunnen. Met behulp van een ander kan het kind de taak wel

Zone van naaste ontwikkeling, Vygotsky

volbrengen. Door aan te sluiten bij wat het kind alleen kan en te helpen bij wat het nog net niet kan, doen kinderen kennis en vaardigheden op die het alleen nog niet had kunnen verwerven.

Een dreumes die zijn schoenen nog niet zelf kan aantrekken, kan ze wel zelf uit de kast pakken. Hij kan zijn voetje uitsteken en nadat de medewerker de voet in de schoen heeft geholpen, kan het kind misschien wel zélf proberen het klittenband vast maken. De medewerker blijft in de buurt.

Een kleuter kan misschien nog geen veters strekken, maar wel alle andere handelingen zelf doen. De medewerker is in de buurt en kan het kind uitdagen om zelf de veters los te maken of te oefenen met zélf de eerste lus te maken.

3V's: verkennen, verbinden en verrijken

Bij verkennen gaat het om goed te observeren wat een kind doet en zegt. Het is de bedoeling om erachter te komen wat het kind al kan en waar zijn interesse naar uit gaat. In dit verkenningsstadium bepalen we in welke ontwikkelingsfase een kind zich bevindt, hoe zijn sociaal-emotionele ontwikkeling verloopt en wat een volgende stap kan zijn. Het maken van verbinding met de interesse van het kind is de volgende stap. Hierbij kan de pedagogisch professional ook andere kinderen betrekken. Door het maken van verbinding ontstaat communicatie en contact. Pas bij de derde V, verrijking, wordt het spel naar een hoger plan getild. De pedagogisch professional biedt alleen verrijking wanneer dat nodig is. Want als kinderen zelf initiatieven nemen is het goed om als pedagogisch professional daarbij aan te blijven sluiten.

Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk

Peutergroep

Twee kinderen bouwen samen met blokken. Ze stapelen blokken op elkaar en kijken geconcentreerd of de toren blijft staan. Eén kind probeert een schuine blok toe te voegen, maar de toren valt om. Ze lachen en beginnen opnieuw. De medewerker gaat erbij zitten, kijkt met interesse en zegt bijvoorbeeld: "Oh ja, hij viel om... ik zag dat jullie een schuine blok erbij deden." Je pakt ook een paar blokken en begint naast hen wat te stapelen, zonder te sturen, gewoon mee in hun ritme. De medewerker kijkt aandachtig naar het bouwen en zegt: "Ik vraag me af wat er gebeurt als je dit blok erbij doet..." of "Wat denken jullie, zou het lukken als we het anders proberen?" Je legt een paar verschillende blokken neer binnen hun bereik, zonder uitleg of aanwijzing. Misschien komt er een ander kind kijken, dan wordt het kind betrokken: "Zij zijn iets aan het bouwen... hoog wordt het hé?"

Bso

Twee kinderen zitten aan tafel en knutselen met papier, lijm en karton. Ze lijken ieder iets voor zichzelf te maken: het ene kind maakt een soort masker, het andere knipt stroken en plakt ze op elkaar. Ze praten wat met elkaar en lachen om elkaars werk. De medewerker loopt rustig langs en zegt: “Ik zie dat jullie allebei lekker bezig zijn met papier. Dat ziet er interessant uit.” Ze gaat erbij zitten, pakt wat restmateriaal en begint zelf ook iets te maken — zonder te benoemen wat. Als één van de kinderen

iets zegt over zijn werk, reageer zij nieuwsgierig: “O ja? Hoe kwam je op dat idee?” De medewerker schuift een bak met verschillende soorten papier dichterbij: “Ik zag deze nog liggen in het kastje.” Of zegt, terwijl ze kijkt naar een detail: “Dat is een mooie kleurcombinatie, ik had dat niet bedacht.” Een ander kind dat langskomt en nieuwsgierig kijkt, dan wordt het kind betrokken: “Volgens mij vinden zij het leuk om dingen te maken met gekke vormen — misschien zie jij ook iets wat je wil proberen?”

Hoe zorgen we voor een doorgaande lijn in de ontwikkeling?

We streven naar een ononderbroken ontwikkeling van kinderen. Een kind ontwikkelt zich in meerdere leefwerelden: o.a. thuis, op de opvang en (wanneer in de basisschoolleeftijd) ook op school. Er zijn ook kinderen die meerdere opvanglocaties bezoeken. Een goede samenwerking en afstemming tussen deze leefwerelden draagt bij aan de ontwikkeling van het kind.

Een doorgaande lijn in de ontwikkeling creëren we door:

- het overdragen en delen van noodzakelijke informatie over de ontwikkeling van het kind met andere opvanglocaties en/ of onderwijs.
- afstemming van interne begeleiding en zorg. Wanneer er zorgen zijn rond het kind is het extra belangrijk voor opvanglocaties en/of onderwijs om samen te werken. Denk aan een goede informatieoverdracht wanneer een kind een extra zorg- of ondersteuningsbehoefte heeft, of wanneer deze wordt verwacht. Denk ook aan kinderen met maatwerk of een indicatie voor voor- en vroegschoolse educatie.
- afstemming van het aanbod. Op locaties waar de peuteropvang of de buitenschoolse opvang in de school is gevestigd, kan afstemming in aanbod worden gecreëerd door het samenwerken aan thema’s, feestdagen of festiviteiten. Wanneer dit het geval is, is dit terug te lezen in het werkplan van de locatie.

Ondanks dat het delen van informatie onderdeel is van ons (zorg)beleid, is delen van informatie alleen mogelijk met toestemming van ouders. De ouder geeft door middel van het ondertekenen van een overdrachtsformulier toestemming voor het overdragen van de informatie uit het formulier.

Hoe de doorlopende ontwikkeling er concreet uitziet in de praktijk wordt hieronder weergegeven.

Situatie	Wat
Een kind gaat naar meerdere locaties binnen de onze eigen organisatie.	De locaties/ groepen die het kind bezoekt, hebben overleg met elkaar (mentoren). Ze bespreken hoe het volgsysteem wordt ingevuld en maken afspraken hoe er contact wordt gezocht wanneer er opvallend gedrag wordt waargenomen.

Een kind wordt vier jaar en gaat naar de basisschool.	Informatie over de ontwikkeling van het kind wordt overgedragen aan de basisschool. Kinderen met een zorgbehoefte (een indicatie voor voor- en vroegschoolse educatie, taalondersteuning of andere begeleiding ontvangen) worden warm (via persoonlijk contact) overgedragen.
Een kind wordt vier jaar en gaat naar de buitenschoolse opvang.	Kennis over de ontwikkeling van het kind wordt overgedragen aan de buitenschoolse opvang (intern en extern). Bij een overgang naar een buitenschoolse opvang binnen de organisatie, is er telefonisch contact tussen de mentoren.
Doorgaande lijn bij overgang naar een andere opvanglocatie.	Kennis over de ontwikkeling van het kind wordt overgedragen aan de andere opvang locatie (intern en extern). Bij een overgang naar een andere locatie binnen de organisatie, is er telefonisch contact tussen de mentoren

Wat doen we als de ontwikkeling niet vanzelf gaat?

Signaleren en observeren behoort tot de kern van de dagelijkse werkzaamheden. Als ons iets op valt aan de ontwikkeling van een kind, noemen we dit signaleren. Het is onze expertise en de taak van de mentor van het kind om bij deze eerste signalen (opvallend gedrag) in actie te komen. Wanneer er bijzonderheden in de ontwikkeling van het kind of problemen worden gesignaleerd, zullen we ouders (indien nodig) doorverwijzen naar passende instanties voor verdere ondersteuning.

Er zijn normale problemen, deze passen bij de normale ontwikkeling. Deze problemen kunnen wel veel vragen van – en een uitdaging zijn voor - de ouder en pedagogisch professional. Denk hierbij aan moeilijk slapen (baby), bijten (dreumes), driftbuien (peuter en kleuter) en grenzen opzoeken (8+). Naast de normale opvoedingsproblemen kunnen er ernstigere problemen zijn, deze passen niet binnen de normale ontwikkeling. Dan spreken we over gedragsproblemen, ontwikkelingsproblemen en problemen door aangeboren beperkingen. Deze problemen gaan onze expertise te boven. Als de gesignaleerde ondersteuningsbehoefte van het kind buiten de expertise van de pedagogisch professional ligt, worden andere experts ingeschakeld.

Een ontwikkelde routekaart helpt de mentor bij de vraag wanneer we zelf hulp kunnen organiseren en wanneer we dat niet meer kunnen. Er is inzichtelijk gemaakt hoe we de eerste signalen verhelderen en wanneer de andere betrokkenen (senior pedagogisch professional, operationeel manager, zorgcoördinator, pedagogisch coach of externen) en de ouders een rol hebben in het proces van het organiseren van passende ondersteuning.

We hebben binnen de organisatie een zorgcoördinator. De zorgcoördinator ondersteunt de medewerkers bij het geven van passende begeleiding aan kinderen. We ondersteunen ouders bij het vinden van passende zorg of ondersteuning. We dragen hierdoor bij aan preventie van opvoedings- en ontwikkelingsproblemen, we richten ons op het terugdringen van ontwikkelingsachterstanden, we dragen bij aan inclusie en voorkomen mogelijk doorverwijzen en opschalen van zorg.

DEEL 3

Opvang in groepen

Opvang in een groep

Kinderen worden binnen de kinderopvang opgevangen in een groep. Onderdeel zijn van een vaste groep geeft (jonge) kinderen houvast. Het kind voelt zich veilig en vertrouwd.

- Op de dagopvang noemen we dit een stamgroen, op de buitenschoolse opvang een basisgroep.
- Ieder kind wordt opgevangen in 1 groep*. De maximale groepsgrootte wordt afgestemd op de leeftijd van de kinderen in de groep, waarbij naarmate de kinderen in de groep ouder zijn, de groep uit meer kinderen mag bestaan.
- De ouders zijn geïnformeerd tot welke groep het kind behoort en welke pedagogisch professionals er aan de groep zijn toegewezen (alleen dagopvang).
- Vertrouwde handelingspatronen zoals dagritme en rituelen geven een gevoel van veiligheid en verbondenheid aan kinderen.
- *Opvang in meer dan 1 groep: met vooraf gegeven schriftelijke toestemming van de ouder kan een kind, gedurende een overeengekomen periode, worden opgevangen in 1 andere groep dan de basis- of stamgroep.

Groepsindelingen

Er zijn binnen onze opvang meerdere leeftijdsindelingen mogelijk. Op locatieniveau wordt de ideale groepsindeling bepaald. Hierbij wordt rekening gehouden met verschillende factoren, waaronder de beschikbare groepsruimtes. Hieronder noemen we een aantal veelvoorkomende opties.

Dagopvang

- Verticale groep: kinderen van alle leeftijden worden samen in een groep opgevangen (0-4 jaar).
- Babygroep: kinderen van 0-1/ 1,5 jaar (uiterlijk 2 jaar).
- Peutergroep: kinderen vanaf 1/ 1,5 jaar tot ze naar school gaan.

Buitenschoolse opvang

- Verticale groep: kinderen van alle leeftijden worden samen in een groep opgevangen (4-13 jaar).
- Jongste groep: kinderen die net starten op de bso worden (indien mogelijk) in een aparte groep opgevangen. De maximale leeftijd is vaak 6 jaar. Wanneer er meerdere groepen op de bso zijn, is het uitgangspunt de jongste kinderen in deze aparte groep op te vangen. De kinderen blijven, in ieder geval op schooldagen, vaak in hun basisgroep en in de vaste groepsruimte. Zij doen niet mee aan het opendeurenbeleid. Dat wil niet zeggen dat ze niet kunnen mee doen aan activiteiten, maar dit gaat dan onder begeleiding. In de groepsruimte worden activiteiten aangeboden die afgestemd zijn op het jonge kind, net als de inrichting die is afgestemd op de interesses van het jonge kind. Er zijn verschillende speelhoeken en tafels voor het eetmoment en voor het doen van creatieve activiteiten. Vaak wordt de ruimte in de ochtend gebruikt voor de peuters van de peuteropvang.
- 8+ groep: kinderen vanaf 8 jaar. Wanneer er meerdere groepen op de bso zijn, is het uitgangspunt om de oudste kinderen in deze aparte groep op te vangen. In het activiteitenaanbod wordt extra rekening gehouden met de ontwikkeling, wensen en behoeften van de 8+ kinderen. Voor kinderen in deze leeftijd zijn vriendschappen erg belangrijk. Ze spelen vooral met kinderen van de eigen sekse en gaan met hen vriendschappen aan. Doordat ze uitzoeken met wie ze het best kunnen opschieten, wisselen de combinaties nog wel eens. Een eigen ruimte of plek op de opvang zorg dat de 8+ kinderen met elkaar kunnen zijn, met eigen regels en gedragscodes (die zij zelf vaak ontwikkelen). Doordat zij gemakkelijk kinderen van hun eigen leeftijd kunnen opzoeken, komen we tegemoet aan de grote behoefte om ‘erbij te horen’.

Er zijn naast de bovengenoemde opties nog meer indelingen mogelijk. In het werkplan is te lezen welke groepsindelingen er op de locatie voorkomen.

Activiteiten buiten de groep(sruimte)

Ieder kind dat wij opvangen is verbonden aan een vaste groep. Hoe ouder kinderen worden, hoe belangrijker het wordt om de wereld van het kind wat te vergroten. Kinderen doen andere ervaringen op, waardoor er wordt bijgedragen aan de brede ontwikkeling van het kind.

Activiteiten op de locatie: dagopvang

In de dagopvang zijn er situaties waarin kinderen de groep(sruimte) verlaten. Denk aan:

- Oudste baby's die samenspelen in de gang, waardoor motorische vaardigheden worden geoefend.
- Activiteiten voor de oudste peuters tijdens de slaaptijden van de jongere kinderen.
- Het bezoeken van gym- of speellokaal.
- Vrij spelen of activiteiten in een gezamenlijke hal.

Opendeurenbeleid: dagopvang

Bij locaties waar meerdere groepen zijn, hanteren we in sommige gevallen een opendeurenbeleid. Dat houdt in dat we op bepaalde momenten van de dag activiteiten voor kinderen van dezelfde leeftijd uit meerdere groepen organiseren, waarbij de kinderen de vaste groepsruimte verlaten. Bijvoorbeeld door groepsruimtes open te stellen voor kinderen van andere groepen, of door samen te spelen in een gezamenlijke hal. Hier is bijvoorbeeld meer ruimte voor beweegactiviteiten, of er is de mogelijkheid om in een kleine groep gerichte activiteiten aan te bieden, zoals verven, tekenen, voorlezen.

Kinderen bezoeken gym- of speellokalen voor beweegactiviteiten die in de groep moeilijker te organiseren zijn. We zijn in de gelegenheid om een breder aanbod te creëren, waardoor we nog beter kunnen inspelen op de behoefte van ieder kind. Opendeurenbeleid kan alleen goed worden uitgevoerd als de kinderen en de pedagogisch professionals van de diverse groepen elkaar goed kennen: emotionele veiligheid is immers de basisvoorwaarde om tot ontwikkeling te komen. Na de opendeurenactiviteiten keren de kinderen weer terug naar hun eigen groep(ruimte).

Activiteiten op de locatie: buitenschoolse opvang

Er wordt op alle locaties gewerkt met een opendeurenbeleid: er wordt groepsoverstijgend gewerkt. Opendeurenbeleid is een pedagogische methode waarbij kinderen structureel de gelegenheid krijgen om buiten de eigen groepsruimte met kinderen van andere groepen te spelen. Op schooldagen starten kinderen vaak in hun basisgroep. In de basisgroep wordt gegeten en daarna kiezen de kinderen uit deelnemen aan een van de georganiseerde activiteiten of voor vrij spel in een van de groepsruimtes. Op schoolvrije dagen wordt gestart met het opendeurenbeleid. De kinderen eten op schoolvrije dagen vaak wel in de basisgroep.

Bijzondere aandacht is nodig voor de jongste kinderen op de groep en wanneer er activiteiten worden georganiseerd waarbij de groep groter is dan 30 kinderen. Dit zal slechts incidenteel voorkomen, omdat het altijd de voorkeur heeft om kinderen in sub-groepjes te verdelen en een medewerker aan te wijzen bij wie zij terecht kunnen.

Of de bovengenoemde situaties voorkomen en hoe ze concreet georganiseerd worden, verschilt per locatie en is terug te lezen in het werkplan.

Activiteiten buiten de locatie

Kan voorkomen dat de pedagogisch professionals ook met de kinderen op pad gaan buiten de locatie. Aan deze activiteiten zijn meer risico's verbonden, welke we goed hebben vastgelegd in ons veiligheidsbeleid. Een activiteit buiten de locatie kan een uitstapje in de directe omgeving zijn, zoals

een wandeling in de buurt of het bezoeken van een vaste speeltuin om de hoek. Op bso's maken de kinderen ook een verder uitstapje, naar een dierentuin of een museum. Bij uitjes houden we in sommige gevallen een ruimere beroepskracht-kindratio aan. Dan worden er aan iedere pedagogisch professional minder kinderen toebedeeld. De werkwijze rond het verlaten van de groep of de groepsruimte is voor pedagogisch professionals uitgebreid omschreven in het kwaliteitshandboek.

Samenvoegen van groepen

Kinderen worden opgevangen in een vaste groep. Het kan voorkomen dat groepen worden samengevoegd. Dit samenvoegen kan structureel van aard zijn, bijvoorbeeld als er structureel minder kinderen zijn, of tijdens vakanties. Structureel samenvoegen is vermeld in het werkplan. Ook kan het voorkomen dat in bepaalde periodes de kinderen in een andere groep worden opgevangen. Dit doen we alleen indien we de emotionele veiligheid van kinderen kunnen garanderen. Dan vermelden we dit in het werkplan van de locatie. Ook incidenteel kan het wenselijk zijn om een groep kinderen samen te voegen, of kinderen in een andere dan de vaste groep op te vangen. In dit geval worden ouders om toestemming gevraagd.

Samenvoegen van locaties (bso): locatie-overstijgende opvang

Locatieoverstijgende opvang is opvang van het kind op een andere (geregistreerde) locatie van dezelfde houder. Het kiezen voor locatie-overstijgende opvang op schoolvrije dagen heeft in vele gevallen een toegevoegde waarde voor de kinderen. Op schoolvrije dagen is het vaak rustiger op de bso. Hier zitten een aantal nadelen aan voor de kinderen:

- Er zijn minder leeftijdsgenoten om mee te spelen.
- Activiteiten kunnen minder goed worden afgestemd op een groep kinderen met dezelfde interesses en behoeften.
- Hoe minder pedagogisch professionals, hoe lastiger het is om eropuit te gaan.

Door locaties samen te voegen, vergroten we de groep kinderen, zijn er meer pedagogisch professionals aanwezig en kan er een beter activiteitenprogramma worden aangeboden. Alle bso's werken volgens de uitgangspunten van dit pedagogisch beleid. Tijdens locatie-overstijgende opvang is er extra aandacht voor het bieden van verantwoorde opvang:

- Emotionele veiligheid: door dezelfde locaties steeds samen te voegen, kennen kinderen de kinderen van de andere locatie. Dit draagt bij aan emotionele veiligheid.
- Persoonlijke ontwikkeling: de locaties stellen in overleg een activiteitenprogramma op voor de periode dat zij samen opvang organiseren. Enkele bso's hebben een thema, dit biedt de kinderen die op deze locaties worden opgevangen extra ontwikkelingskansen.
- Sociale ontwikkeling: Het uitgangspunten bij het samenvoegen van locaties, is dat we groepen van de locaties apart opvangen, of dat we gelijke groepen samenvoegen. Hierbij wordt rekening gehouden met een maximale groepsgrootte van 30 kinderen. Vier- en vijfjarigen blijven bij elkaar in een groep, eventueel met de vier-vijfjarigen groep van de andere locatie. Dit geldt ook voor de 8+ kinderen. Daarnaast wordt in het activiteitenprogramma tijdens de gezamenlijke opvang aandacht besteed het leren kennen van elkaar.

- Overdracht normen en waarden: er wordt stil gestaan bij hoe je met elkaar omgaat. Belangrijke afspraken met de kinderen worden, opnieuw, onder de aandacht gebracht.

In het werkplan is te lezen op welke andere bso de locatie opgevangen kan worden. Er wordt ook omschreven of er eventuele bijzonderheden of uitzonderingen op het algemene beleid zijn. Via het ouderportaal worden ouders geïnformeerd als kinderen op een andere locatie worden opgevangen.

Het wennen aan de groep

Wennen vindt plaats wanneer een kind nieuw instroomt in de groep: dit kan zijn wanneer een kind voor het eerst naar onze kinderopvang gaat of wanneer kinderen doorstromen naar een volgende groep. Wennen betekent dat een kind een aantal uur meedraait op de groep. De wenperiode is bedoeld om alle partijen aan elkaar te laten wennen, elkaar te leren kennen en te leren samenwerken.

Het is een periode van het opbouwen van vertrouwde relaties tussen:

- de ouders en de pedagogisch professionals
- het kind en de pedagogisch professionals
- de kinderen onderling

De wenperiode: de wijze waarop kinderen kunnen wennen aan een nieuwe groep

Kinderen en ouders die nieuw instromen in de kinderopvang hebben tijd nodig om te wennen aan de veranderende situatie. Als een jonge baby nieuw instroomt, zijn ouders en kind veel samen geweest en is de start op de kinderopvang een eerste stap naar een nieuwe fase. De baby moet wennen aan nieuwe geluiden, geuren en rituelen.

Op de peuteropvang hebben we soms te maken met peuters die niet gewend zijn om met andere kinderen te spelen. Zij zijn de eerste twee jaar van hun leven thuis geweest, binnen het gezin. Op de peuteropvang zijn zij voor het eerst zonder hun ouders.

Voor kinderen die nieuw instromen op de locatie begint de wenperiode met een kennismakingsgesprek (het intakegesprek), gevolgd door twee wendagen van twee uur. De wentijden worden in overleg bepaald. Een kind kan wennen na de ingangsdatum van de plaatsingsovereenkomst (nadat deze is ondertekend).

Een kind dat intern doorstroomt naar een andere groep gaat ook wennen. Het naar de opvang gaan en de locatie zijn voor deze kinderen al vertrouwd. Het wennen vindt plaats op de contractdagen van het kind.

Op de buitenschoolse opvang krijgen we te maken met kinderen die voor het eerst naar school én naar de opvang gaan; voor hen is alles nieuw. Er zijn ook kinderen die eerder gebruik hebben gemaakt van de opvang, waardoor de start minder nieuw is.

Ieder kind komt met een eigen rugzak aan ervaringen binnen op de groep. Tijdens de gehele wenperiode is er veel contact met de ouders. Er vindt een uitgebreide overdracht plaats waarin informatie wordt uitgewisseld. Het kan voorkomen dat de opvang tijdens het wennen contact opneemt met de ouders, bijvoorbeeld om vragen te stellen, gerust te stellen of om de wendag in te korten.

De wenperiode in de praktijk

Tijdens de wenperiode ontvangen pedagogisch professionals het kind en de ouder(s) persoonlijk. Zij stellen zich voor, maken het kind bekend met collega's en begeleiden de kennismaking en interactie met andere kinderen.

Pedagogisch professionals sluiten tijdens het wennen bewust aan bij de leeftijd, ontwikkelingsfase en individuele behoeften van het kind. Dit doen zij als volgt:

- **Baby's:** pedagogisch professionals zorgen voor rust, herhaling en nabijheid. Zij volgen waar mogelijk het ritme van thuis, geven individuele aandacht, nemen het kind bij zich en benoemen wat zij doen. Zo raakt de baby vertrouwd met nieuwe prikkels zoals geluiden, geuren en gezichten.
- **Peuters:** pedagogisch professionals begeleiden peuters actief bij het samenspelen en het maken van contact met andere kinderen. Zij ondersteunen bij het afscheid nemen van ouders door dit rustig en voorspelbaar te laten verlopen en bieden troost wanneer nodig. Ook stimuleren zij het ontdekken van de ruimte en materialen.
- **(Schoolgaande) kinderen:** pedagogisch professionals ondersteunen kinderen bij het vinden van hun plek in de groep, het aangaan van contact en het begrijpen van afspraken. Zij geven uitleg over de dagindeling en begeleiden kinderen in het stap voor stap vergroten van hun zelfstandigheid.

Pedagogisch professionals begeleiden het kind bij het verkennen van de groepsruimte, laten zien waar materialen te vinden zijn en maken het kind wegwijs in het dagritme. Door routines en groepsafspraken concreet voor te doen, uit te leggen en te herhalen, weten kinderen wat zij kunnen verwachten en wat er van hen wordt gevraagd.

Tijdens het wennen geven pedagogisch professionals extra aandacht door contact te maken, nabijheid te bieden en het gedrag van het kind te observeren. Zij reageren op signalen van spanning, verdriet of onzekerheid en bieden passende ondersteuning, zoals troost, afleiding of extra uitleg. Het kind krijgt de ruimte om in eigen tempo vertrouwd te raken met de groep.

Aan het einde van de wenperiode evalueren pedagogisch professionals samen met de ouder(s) (en waar passend het kind) hoe het wennen is verlopen. Daarbij wordt besproken hoe het kind zich voelt, wat goed gaat en waar eventueel nog extra ondersteuning nodig is.

Wanneer de opvang plaatsvindt binnen een kindcentrum, besteden pedagogisch professionals daarnaast aandacht aan het wennen aan het gebouw en een eventuele volgende groep. Kinderen die doorstromen naar bijvoorbeeld de buitenschoolse opvang maken vooraf kennis met de groep, de pedagogisch professionals en de ruimtes, zodat de overgang geleidelijk verloopt.

Wanneer het wennen niet goed gaat

Wanneer het wennen niet goed verloopt, maken ouders en pedagogisch professionals samen afspraken om het welbevinden van het kind te vergroten. Het rustiger opbouwen van de uren is vaak een passende oplossing.

Beleid ten aanzien van gebruik maken van extra dagdelen (incidenteel).

Vanwege de kleinschaligheid van onze opvang is er ook indien kinderen op een andere dag komen, nog steeds hoge mate van emotionele veiligheid gegarandeerd. Het heeft de voorkeur kinderen in de eigen groep op te vangen.

In onze Aanvullende voorwaarden staat beschreven welke mogelijkheden er zijn en onder welke voorwaarden het ruilen van opvangdagen of het afnemen van extra dagen mogelijk is. Het aanbieden van extra dagen, of het ruilen van dagen, is een extra service en alleen mogelijk als er beschikbaarheid is op de groep. In de praktijk zal dit niet vaak voorkomen.

Programma voor voorschoolse educatie

Binnen de peuteropvang is er grote aandacht voor het stimuleren van de ontwikkeling van peuters ter voorbereiding op het basisonderwijs. Vier van onze peuteropvanglocaties werken met een speciaal programma dat Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) wordt genoemd. Met dit programma stimuleren we de kinderen in hun ontwikkeling, om de kans op een goede schoolloopbaan te vergroten.

In aanvulling op dit pedagogisch beleid is ook een pedagogisch beleid helemaal gericht op de voorschoolse educatie. Hierin wordt onze werkwijze met betrekking tot voorschoolse educatie uitgebreid behandeld. Deze werkwijze is een aanvulling op algemeen (pedagogisch) beleid van Kinderopvang Purmerend. Er staat o.a. in omschreven:

- welke locaties voorschoolse educatie bieden
- welke methode wordt gehanteerd
- hoe we ontwikkeling van het kind stimuleren middels het aanbod van activiteiten
- welke eisen we stellen aan inrichting van de ruimte
- hoe we de ontwikkeling van kinderen volgen
- hoe we betrokkenheid van ouders stimuleren
- hoe we (bij)scholing van medewerkers organiseren (uitgebreid omschreven in een los opleidingsbeleid voor voorschoolse educatie)
- hoe we de samenwerking met onderwijs vormgeven
- hoe we ons beleid borgen en evalueren

DEEL 4

De pedagogisch professionals

Onze pedagogisch professionals beschikken over zes interactievaardigheden. Deze interactievaardigheden bieden pedagogisch professionals een leidraad op welke manier zij kunnen handelen om tegemoet te komen aan de behoefte en ontwikkeling van het kind (en daarmee ook) aan de pedagogische basisdoelen.

1. Sensitief en responsief handelen
2. Respect voor de autonomie
3. Grenzen en structuur
4. Praten en uitleggen
5. Stimuleren van de ontwikkeling
6. Begeleiden van interacties

Verder volgen de richtlijnen van COA-kinderopvang, zijn alle medewerkers in het bezit van een Verklaring Omtrent Gedrag (met continue screening) en is de voertaal op onze locaties is Nederlands, ook tussen medewerkers onderling.

Ontwikkeling van medewerkers

De kwaliteit van de kinderopvang wordt voor een belangrijk deel bepaald door de professionaliteit en kwaliteit van het handelen van de beroepskrachten. Binnen onze lerende organisatie hebben we oog voor talent en streven we naar een continue ontwikkeling en permanente educatie van onze medewerkers. We zijn continu met elkaar in ontwikkeling om zo de beste dienstverlening aan kinderen en ouders te bieden.

Deze ontwikkeling vindt plaats tijdens coaching, opleidingen, cursussen en workshops. In onze eigen SKOP Academy bieden we een volwaardig aanbod om de kennis en het pedagogisch handelen van

de beroepskrachten te versterken. Tijdens het werken op de groep leren medewerkers van elkaar door met elkaar in gesprek te gaan over waarom zij bepaalde keuzes maken en zij spreken elkaar aan op gedrag. De managers, senior pedagogisch professionals en de pedagogisch coaches spelen ook een belangrijke rol in dit proces van continue ontwikkeling.

We bieden onze medewerkers een omgeving waarin zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Daarnaast verwachten wij als organisatie van onze medewerkers dat zij bewust met de eigen ontwikkeling bezig zijn en daaraan werken.

Ondersteuning op locatie

De pedagogisch professionals staan er niet alleen voor in de zorg en begeleiding van de kinderen en het onderhouden van contact met de ouders. Op het servicebureau zijn verschillende ondersteunende afdelingen.

Op de locaties kan ondersteuning voorkomen door:

- De operationeel manager: iedere locatie heeft een operationeel manager. Deze manager stuurt meerdere locaties aan en is verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing. Binnen een kindcentrum is de aansturing in handen van een Unit-coördinator, samen met de directeur van de school.
- De senior pedagogisch professional: kinderdagverblijven en buitenschoolse opvanglocaties hebben een senior pedagogisch professional. Deze medewerker werkt deels op de groep en ondersteunt de manager bij de dagelijkse aansturing.
- De coach: coacht medewerkers op de werkvloer (lees meer in dit document en het plan voor coaching en beleid).
- Zorgcoördinator: onze zorgcoördinator komt op alle locaties om mee te kijken wanneer er kinderen zijn met opvallend gedrag en/ of wanneer wij ons zorgen maken over de ontwikkeling.
- Taalondersteuner: de taalondersteuner geeft extra taalondersteuning aan kinderen met een VE-indicatie die de reguliere dagopvang bezoeken.
- Beroepskrachten in opleiding: onze locaties bieden leerlingen de mogelijkheid om praktijkervaring op te doen middels een stage of een leer- werkplek (lees meer in dit document en het BPV-beleid).
- Vrijwilligers: sommige locaties werken met vrijwilligers. Als ondersteuning bij huishoudelijke taken of als chauffeur in de buitenschoolse opvang (lees meer in ons vrijwilligersbeleid. In het werkplan is te lezen of een locatie werkt met vrijwilligers.).
- Medewerker van de bibliotheek: op sommige locaties voor dagopvang komt een medewerker van de bibliotheek op de groep om met kinderen te lezen (in het werkplan is te lezen of dit op een locatie van toepassing is).
- Gast op Gympies: een medewerker van Spurd komt op de peuteropvang voor beweegactiviteiten met kinderen (in het werkplan is te lezen of Gast op Gympies op de locatie komt).
- Externe zorgpartners: het kan voorkomen dat kinderen extra begeleiding nodig hebben en dat hiervoor externe zorgpartners op de locatie komen.

Als er nog andere ondersteuning (vast) op de locatie aanwezig is, is dit te lezen in het werkplan.

Beroepskrachten in opleiding en stagiairs

Binnen SKOP en K&O bieden wij stagiairs en beroepskrachten in opleiding de mogelijkheid om in de praktijk te leren en zich te ontwikkelen tot pedagogisch professional. Zij worden hierbij begeleid door een ervaren medewerker.

De werkzaamheden en verantwoordelijkheden van een stagiair of beroepskracht in opleiding worden afgestemd op de opleiding, de fase van de opleiding, de ervaring en de aangetoonde bekwaamheid. De ontwikkeling verloopt van geleid, naar begeleid, naar steeds meer zelfstandig werken. Na een inwerkperiode worden samen met de stagiair of beroepskracht in opleiding afspraken gemaakt over de

leerdoelen, begeleiding, werkzaamheden en mate van zelfstandigheid. Hierbij wordt gebruikgemaakt van een persoonlijk ontwikkelplan (POP), persoonlijk activiteitenplan (PAP) en een competentiecriterialijst. Aan de hand hiervan wordt bepaald welke werkzaamheden zelfstandig kunnen worden uitgevoerd en bij welke werkzaamheden begeleiding nodig blijft.

In de startfase worden werkzaamheden voornamelijk onder begeleiding uitgevoerd. De stagiair kan bijvoorbeeld ondersteunen bij spel en activiteiten, eet- en drinkmomenten, verzorgingsmomenten, het bewaken van de veiligheid en het observeren en begeleiden van kinderen. Naarmate de stagiair of beroepskracht in opleiding meer vaardigheden en competenties laat zien, worden de taken uitgebreid. Zo kan diegene bijvoorbeeld steeds zelfstandiger activiteiten begeleiden, verzorgingsmomenten uitvoeren, kinderen begeleiden bij spel en onderlinge interacties en bijdragen aan het volgen en stimuleren van de ontwikkeling van kinderen.

De praktijkbegeleider bespreekt regelmatig de voortgang en bepaalt samen met de stagiair of beroepskracht in opleiding welke taken verantwoord zelfstandig kunnen worden uitgevoerd.

Wanneer een stagiair of beroepskracht in opleiding formatief wordt ingezet, gebeurt dit alleen wanneer wordt voldaan aan de geldende wet- en regelgeving en de afspraken uit de cao Kinderopvang.

De pedagogisch beleidsmedewerker/ coach

Wij verhogen de kwaliteit van de opvang door het inzetten van een pedagogisch beleidsmedewerker en de pedagogisch coach. Om de kwaliteit van de voorschoolse educatie (peuteropvang met een programma voor voorschoolse educatie) te verhogen wordt aanvullend een pedagogisch beleidsmedewerker voorschoolse educatie en een pedagogisch coach voorschoolse educatie ingezet.

De coach is op de werkvloer aanwezig om pedagogisch professionals te coachen bij hun werkzaamheden. Vaste onderwerpen zijn de pedagogische doelen, de interactievaardigheden, de inrichting en het materiaal (het aanbod), ondersteuning bij opvoedings- en/ of ontwikkelingsvragen op kindniveau en individuele leervragen. Daarnaast besteed de coach ook aandacht aan thema’s uit de jaardoelen van de organisatie, denk aan het pedagogisch speerpunt dat ieder kwartaal gekozen wordt.

De pedagogisch beleidsmedewerker is verantwoordelijk voor het schrijven, evalueren, actualiseren en implementeren van het pedagogisch beleid en het borgen van de pedagogische kwaliteit.

In het beleid ‘coaching en beleid’ wordt omschreven hoe we invulling geven (inhoud en urenverdeling) aan de coaching en de beleidstaken. Dit beleid wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. Pedagogisch beleidsmedewerkers beschikken over een voor de werkzaamheden passende opleiding.

Inzet medewerkers (BKR)

Wij werken volgens de wettelijk afgesproken beroepskracht- kindratio. Per groep berekenen wij met een rekentool het aantal beroepskrachten die aanwezig moeten zijn. Het minimale aantal in te zetten beroepskrachten op een groep wordt afgestemd op het aantal aanwezige kinderen in de groep.

De mentor

Ieder kind dat wij opvangen krijgt een mentor toegewezen. De mentor is een vaste pedagogisch professional van het kind. De mentor bespreekt de ontwikkeling van het kind periodiek met de ouders.

Op dit buitenschoolse opvang gebeurt dit niet periodiek, maar indien wenselijk. De mentor is voor ouders het aanspreekpunt bij vragen over de ontwikkeling en het welbevinden. Op de buitenschoolse opvang is de mentor ook het aanspreekpunt voor het kind.

De mentor wordt toegewezen voordat het kind voor de eerste keer komt wennen. Ouder en kind worden tijdens het intakegesprek geïnformeerd wie de mentor van het kind is. Wanneer de mentor wijzigt, dan worden ouder en kind hiervan op de hoogte gesteld.

Taken van de mentor zijn:

- het begeleiden van het kind en de ouder gedurende de eerste periode na plaatsing (tijdens de wenperiode).
- het bewaken en monitoren van het welbevinden van het kind.
- het bewaken van (de naleving van) gemaakte afspraken over het kind.
- het bijhouden van het kinddossier met name wanneer er zorgen zijn rond het gedrag of de ontwikkeling van het kind.
- het observeren van het kind middels het kindvolgsysteem.
- het bespreken van de ontwikkeling met ouders. In de dagopvang gebeurt dit in ieder geval tijdens de periodieke oudergesprekken. Op de buitenschoolse opvang kunnen zowel ouder, als mentor, een gesprek aanvragen wanneer dit voor de ontwikkeling of het welbevinden van het kind nodig is.

Stabiliteit van de opvang voor kinderen: vaste gezichten (dagopvang)

Hoe jonger het kind, hoe belangrijker de aanwezigheid van vaste gezichten is om emotionele veiligheid te borgen. Een vaste, vertrouwde pedagogisch professional biedt emotionele veiligheid en stabiliteit voor een kind. Deze vaste beroepskracht kent het kind goed, herkent signalen en behoeften van het kind en kan hier adequaat op inspelen. Om die reden werkt altijd minimaal één vaste beroepskracht op de groep als het kind aanwezig is en geldt een maximaal aantal vaste beroepskrachten per kind. De stabiliteit die we zo creëren maakt de situatie op de groep voor de kinderen duidelijk, voorspelbaar en vertrouwd. De kinderen zijn goed bekend en vertrouwd met de pedagogisch professionals én de andere kinderen in hun groep. Tijdens de intake informeren ouders wie de vaste gezichten van het kind zijn.

- 0-1 jaar: er worden ten hoogste twee vaste pedagogisch professionals toegewezen. Indien er vanwege de grootte van de stamgroep met drie of meer pedagogisch professionals tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste drie vaste pedagogisch professionals toegewezen.
- 1-4 jaar: er worden ten hoogste drie vaste pedagogisch professionals toegewezen. Indien er vanwege de grootte van de stamgroep met drie of meer pedagogisch professionals tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste vier vaste pedagogisch professionals toegewezen.

Wanneer er door omstandigheden geen vast gezicht, geen vaste pedagogische medewerker, aanwezig is, nemen we (een van de) onderstaande maatregelen:

1) het vaste rooster van de pedagogisch medewerksters wordt zodanig gewijzigd, dat toch een van de andere toegewezen vaste gezichten aanwezig kan zijn.

2) een van de andere vaste pedagogisch professionals van de groep wordt ingezet.
3) er wordt een ander vertrouwd gezicht op de groep ingepland.
    i) een vaste pedagogisch medewerkster van de buddygroep.
    ii) een pedagogisch professionals van een van de andere groepen.
    iii) de senior pedagogisch professional.
    iv) een vaste invalkracht.

Bij punt 2 en punt 3 (hierboven) voldoen we niet aan het wettelijke kader voor stabiliteit, maar creëren we wel emotionele veiligheid voor het kind. Verder nemen we het afwezig zijn van een vast gezicht de volgende maatregelen:

- We hanteren vaste dagritme en de vaste groepsregels.
- We houden activiteiten simpel en voorspelbaar.
- We maken geen uitstapjes.
- De volledige aandacht van de pedagogisch professionals is gericht op het waarborgen van de emotionele veiligheid.

Door de bovenstaande maatregelen kan in alle gevallen de emotionele veiligheid van en stabiliteit voor de kinderen worden gewaarborgd.

Inzet medewerkers op de bso

Het aantal benodigde beroepskrachten op de bso, wordt op locatieniveau bepaald. We houden bij de inzet ook rekening met:

- De leeftijdsindeling van de basisgroepen, wanneer we de medewerkers over de basisgroepen verdelen. Er is meer begeleiding beschikbaar bij de groepen met jongere kinderen, dan bij groepen met oudere kinderen.
- De begeleiding tijdens het eetmoment:
    - De vier- vijfjaren groep heeft altijd minimaal 1 pedagogisch professional.
    - De 8+ kinderen kunnen zonder begeleiding van een pedagogisch professional eten.
    - Alle verticale groepen hebben een pedagogisch professional die het eetmoment begeleid.
    - Wanneer er onvoldoende pedagogisch professionals zijn om de groep te begeleiden bij het eetmoment, dan kiezen de kinderen een andere basisgroep om aan te sluiten.
- De behoefte van het kind gedurende het activiteitenprogramma en opendeurenbeleid. Er worden voldoende medewerkers ingezet om toezicht te houden op de beschikbare groepsruimtes. De medewerkers verdelen zich over de ruimtes waar kinderen vrij spelen of waar zij aan activiteiten deelnemen. De inzet van medewerkers is voldoende om kinderen in de gelegenheid te stellen om buiten te spelen.
- De stabiliteit van de opvang, waarbij we zorgen voor de aanwezigheid van vaste vertrouwde gezichten.

De aanwezigheid van vaste en vertrouwde verzorgers is een basisvoorwaarde voor emotionele veiligheid. Het creëert een omgeving waarin kinderen tot ontwikkeling kunnen komen. Doordat wij groepsoverstijgend werken zijn alle kinderen en medewerkers vertrouwd met elkaar.

Minder inzet: de drie-uursregeling

Wanneer per dag ten minste tien aaneengesloten uren opvang geboden wordt, maakt de drie-uursregeling het mogelijk om ten hoogste drie uur per dag minder beroepskrachten in te zetten dan de BKR-ratio aangeeft. Dit komt met name voor aan het begin en einde van de dag en tijdens pauzes van de pedagogisch professionals.

In het werkplan is te lezen hoe groot de maximale groepsgrootte van iedere groep is, hoeveel medewerkers wij minimaal inzetten op de groep (dagopvang) of locatie (buitenschoolse opvang) en wanneer er minder pedagogisch professionals kunnen worden ingezet.

Hieronder geven we de kaders waarbinnen verantwoord afgeweken kan worden van de personele inzet. De momenten waarop er minder medewerkers aanwezig zijn, zijn bewust gekozen:

- In de ochtend
    - Wij wijken mogelijk af tot het moment dat de laatste pedagogisch professional (de late dienst) gestart is op de groep.
    - Aan het begin en einde van de dag zijn er minder kinderen aanwezig die aandacht en verzorging nodig hebben.
- Tijdens de pauzes van de pedagogisch professionals.
    - Tussen de middag gaan veel kinderen naar bed voor een middagslaapje. Hierdoor zijn er minder kinderen die actief aandacht en verzorging nodig hebben (kinderdagverblijf).
    - Op de buitenschoolse opvang wordt in het dagprogramma een rustiger moment ingepland.
- In de middag.
    - We wijken mogelijk af vanaf het moment dat de eerste pedagogisch professional (de vroege dienst) haar dienst afrondt.

Daarnaast kunnen we te maken krijgen met onvoorziene omstandigheden, zoals ziekte en afwezigheid van een ingeroosterde pedagogisch professional. Wij wijken dan mogelijk af, omdat het tijd kost om een vervanger te zoeken voor de afwezige pedagogisch professional.

Hoe houden we rekening met de behoefte van het kind wanneer er minder pedagogisch professionals aanwezig zijn op de groep?

- We voegen tijdens de randen van de dag samen. Soms door groepen gezamenlijk op te vangen of bijvoorbeeld door elkaar op te zoeken in de hal of samen te spelen in de tuin. Hierdoor staat de medewerker niet alleen op de groep en is er meer ruimte om de aandacht te verdelen tussen aanwezige ouders en de kinderen. Hierdoor kan een kind dat op het moment extra aandacht nodig heeft (bijvoorbeeld als het moeilijk afscheid neemt) deze aandacht krijgen.
- De pauzetijden kunnen variëren als het welbevinden of de veiligheid van kinderen daar om vraagt. Denk aan situaties als de volgende :
    - een baby nog een voeding nodig heeft, waardoor de medewerker nog niet gemist kan worden.

    - kinderen moeite hebben met in slaap vallen en nog extra aandacht nodig hebben van de medewerker.
    - het nog opstarten, of afronden, van een activiteit voor de kinderen.
- Administratieve en huishoudelijke taken worden zoveel als mogelijk gepland zodra alle medewerkers aanwezig zijn.

DEEL 5

Hoe borgen we de kwaliteit?

Veiligheid en gezondheid

Op onze locatie zijn wij verantwoordelijk voor het kind van een ander. We willen een bijdrage leveren aan de persoonlijke ontwikkeling van deze kinderen. Een eerste voorwaarde om tot ontwikkeling te kunnen komen, is om kinderen een zo veilig en gezond mogelijke opvang te bieden. Ons uitgangspunt is dat we kinderen veiligheid bieden door kinderen te beschermen waar nodig en te versterken waar mogelijk. Kinderen moeten beschermd worden tegen gevaren waarmee ze zelf nog niet kunnen omgaan. Ze hebben steun nodig in situaties waarvan zij de gevolgen nog niet kunnen overzien. In het beleid veiligheid, gezondheid & hygiëne worden maatregelen beschreven hoe wij de veiligheid en gezondheid in kaart brengen, bevorderen en bewaken.

Er zijn onder andere maatregelen en afspraken rondom:

- de preventie van ongevallen.
- calamiteiten, waaronder brandveiligheid en ontruiming.
- het bevorderen van goede hygiëne.
- het creëren van een gezonde en veilige omgeving.
- gezonde voeding.
- het handelen bij (vermoedens van) kindermishandeling.

Op locatieniveau zijn specifieke afspraken wat we doen om de veiligheid en gezondheid van kinderen en medewerkers te garanderen. Jaarlijks voert iedere locatie een risico-inventarisatie uit.

Audits

Om goede kwaliteit te borgen is het nodig om informatie in te winnen over de kwaliteit op de locaties. We werken met een kwaliteitscyclus, waarbij we planmatig de kwaliteit monitoren, verbeteren en borgen.

Oudercommissie

Een oudercommissie bestaat uit een aantal ouders van een opvanglocatie. Zij vertegenwoordigen alle ouders van de kinderen die op de betreffende locatie worden opgevangen. Stichting Kinderopvang Purmerend heeft de wettelijke verplichting een oudercommissie in te stellen. Het doel van een oudercommissie is om in samenwerking met de organisatie de kwaliteit van de opvang te behouden en verbeteren. De oudercommissie bewaakt en verbetert de kwaliteit van de opvang door gevraagd en ongevraagd advies te geven aan de directie van SKOP. De oudercommissie bestaat uit een zo gelijk mogelijk verdeling van de verschillende groepen op de locatie. Omdat de oudercommissie onafhankelijk is, mogen medewerkers van de kinderopvang er geen plaats in nemen.

Het aantal ouders dat deelneemt in de oudercommissie is vastgelegd in het Reglement oudercommissie. In dit regelement is ook het adviesrecht van de oudercommissie geregeld. De oudercommissie heeft adviesrecht aangaande:

- de kwaliteit van de opvang (m.b.t. de kwaliteit van het personeel, de groepsbezetting en het pedagogisch beleid).
- het algemeen beleid op het gebied van voeding en opvoeding (van algemene aard).
- het algemeen beleid veiligheid en gezondheid en openingstijden.
- het beleid m.b.t. spel- en ontwikkelingsactiviteiten voor de kinderen.
- vaststelling, of wijzigingen van regelingen inzake de behandeling van klachten.
- wijzigingen van de bijdrage van kinderopvang.

GGD

De GGD Zaanstreek-Waterland voert onaangekondigde inspecties uit om te toetsen of de locaties voldoen aan de wettelijke eisen. Jaarlijks wordt iedere locatie geïnspecteerd. Een onderdeel van de inspectie is of het pedagogisch beleid voldoet aan alle normen.

De inspectierapporten van de GGD zijn openbaar en worden op onze website gepubliceerd. Als de GGD tekortkomingen heeft geconstateerd, maakt de operationeel manager (in samenwerking met de afdeling kwaliteit) een verbeterplan.

Bijlage: activiteitenaanbod

Hoe stimuleren wij de brede talentontwikkeling van kinderen op onze locaties voor buitenschoolse opvang? We bieden een rijke dag!

Baby

Buitenspelen: Wij vinden buitenspelen een belangrijke activiteit gedurende alle seizoenen van het jaar. Baby's zijn niet altijd buiten voor de beweging, daarvoor is de binnenruimte meer geschikt. Het buiten zijn (de frisse neus) met alle gezondheidsvoordelen, vinden we ook heel belangrijk. Buitenlucht zorgt ervoor dat een kind beter slaapt. We vinden het fijn om met de kinderen te wandelen. Er is dan veel te zien en te horen.

Eetmoment: we nemen voor de jongste baby's op de groep altijd voldoende tijd voor het geven van een fles. Het een moment waarop de baby emotioneel kan bij tanken. Er is oogcontact en de baby is dichtbij. Doordat de pedagogisch professional met volle aandacht in het moment is, ontspant zij zelf ook en kan de baby ook tot rust komen. Wanneer kinderen vaste voeding krijgen, bieden we dit altijd in een kleine groep aan. We zorgen dat kinderen elkaar kunnen zien en contact met elkaar kunnen maken. Soms kiezen we er ook voor om de jongste baby's aan te schuiven. We zingen liedjes en praten met de kinderen.
We stimuleren de sociale ontwikkeling, laten de kinderen plezier maken met elkaar. We betrekken ook de jongste kinderen al bij de eetmomenten van de groep. Ook laten we de kinderen zelf hapjes nemen.

Slapen: voldoende slaap is essentieel voor een gezonde ontwikkeling en noodzakelijk voor een goede fysieke en mentale gezondheid. Daarom is het zeker ook in de dagopvang belangrijk aandacht te besteden aan goed slapen bij baby's. Wat voldoende slaap is, is voor ieder kind verschillend en is afhankelijk van de leeftijd. Baby's slapen meer dan jonge kinderen, we volgen hun eigen ritme. We letten goed op vermoeidheidssignalen tijdens het spelen en leggen kinderen tijdig in bed. We leggen elk kind met aandacht op bed. We zijn altijd oprecht, geruststellend en betrokken en laten het geen lopende band werk zijn. Dan voelt het kind dat het goed is en komt het eerder tot rust. Het helpt als kinderen thuis ook gewend zijn om zelfstandig in hun bedje in slaap te vallen. Als baby's thuis op de arm slapen, adviseren we ouders om thuis ook te oefenen met in bed slapen.

Spelen: Baby's zijn met name erg op hun zelfgericht, toch zorgen we dat de baby's contact met elkaar kunnen maken. Dit doen we door de baby's bij elkaar op een speelkleed te leggen, en ook de jongste baby's soms al aan te laten sluiten bij het eetmoment van de (iets) oudere kinderen. We hebben de voorkeur dat baby's zich tijdens het spelen op een lage plek bevinden (op de grond) die rustig is en tegelijkertijd aanleiding geeft tot sociaal contact. Door kinderen bewegingsvrijheid te bieden, hebben we respect voor hun autonomie. De baby kan naar andere kinderen kijken en op hen reageren, en de baby kan de pedagogisch medewerkster (een groot deel van de tijd) zien én horen.
Voor baby's onder de vier maanden gebruiken we, om hun lichamelijke ontwikkeling maximaal te stimuleren, geen wippers. In een wipper kan een baby zich niet bewegen en dat belemmert de ontwikkeling. Daarna gebruiken we deze alleen kort voor het eetmoment.

Gerichte activiteiten: bij de jonge kinderen zijn zowel georganiseerde activiteiten als verzorgingsmomenten waardevolle momenten. De verzorgmomenten zijn heel geschikt om de ontwikkeling van de baby te stimuleren. We geven kinderen een actieve rol bij het aan- en uitkleden. We benoemen wat we doen, en we vragen de kinderen bijvoorbeeld 'waar is je voetje'. We stimuleren de taalontwikkeling, maar door het tegelijk aan te raken of vast te pakken, maken we het kind ook bewust van zijn lichaam. Wanneer de kinderen iets ouder worden, betrekken we het bijvoorbeeld bij

het uittrekken van het sokje. We bieden kinderen ook al heel jong creatieve activiteiten aan. Het gaat hierbij niet om het eindresultaat, maar om het ervaren. Kinderen kunnen met handjes in de verf voelen, kunnen tekenen met potloden of spelen met klei. We stimuleren de kinderen te bewegen door hier gelegenheid voor de geven op de groep. Puzzels maken en het lezen van boekjes zijn vaste onderdelen van de dag.

Dreumes en peuters

Buitenspelen: buitenspelen is een vast onderdeel van het dagprogramma. In principe spelen de kinderen iedere dag een deel van de tijd buiten. Van buiten spelen kan een kind vies worden, maar dit weegt naar ons idee niet op tegen de vele voordelen. De kinderen kunnen buiten een frisse neus halen, rennen, fietsen, klimmen of in de zandbak spelen. Een kind moet zich buiten kunnen uitleven en al spelende verkennen, uittesten en leren. Een vrije open ruimte leert kinderen kiezen, grenzen verleggen, initiatief nemen, zich handhaven in een groep en ontdekken wat natuurlijke verschijnselen zijn en doen (zon, regen, sneeuw en wind). Ze kunnen buiten hun motorische, sociaal-emotionele, zintuiglijke en cognitieve kennis ontwikkelen. De pedagogisch professionals hebben buiten een actieve rol. Zij nodigen kinderen uit tot spel, stimuleren interacties tussen kinderen, letten goed op de veiligheid en observeren de kinderen.
Buitenspelen betekent de grove motorische vaardigheden oefenen. Buiten spelen leert je ruimte, diepte, afstand en snelheid beter in te schatten. Kinderen raken buiten hun energie kwijt en doen energie op. Door buiten te spelen leren kinderen hoe de wereld rondom hen in elkaar zit. Groeien wortelen echt onder de grond? Buitenlucht zorgt ervoor dat een kind beter slaapt. Kinderen ontdekken makkelijker de mogelijkheden van hun eigen lichaam. Dat geeft zelfvertrouwen en motiveert en stimuleert een kind om weer nieuwe dingen te ontdekken. Als een kind zich zeker van zichzelf voelt zal hij ook makkelijker met andere kinderen spelen.

De kring: we zorgen voor een kort kringmoment met de kinderen van de groep. We maken het moment niet te lang, want de concentratieboog van kinderen is nog kort en we willen dat kinderen niet te lang stilzitten. Voorbeelden van kringactiviteiten zijn gezamenlijk aandacht hebben voor het huidige thema, het zingen van bijpassende liedjes en het vertellen van versjes, (interactief) voorlezen, het vertellen van verhalen of een kringspel. We benoemen bewust vaak de namen van kinderen en maken de kinderen bewust van elkaars aanwezigheid.
Samen de dag beginnen in de kring, draagt bij aan het groepsgevoel. In de kring kan iedereen elkaar zien. Kinderen oefenen met sociale vaardigheden door beurt te nemen en soms misschien iets te vertellen of een idee aan te dragen. De medewerkers letten goed op of de kinderen betrokken zijn en of de kring niet te lang duurt. Veel moeten herinneren om te blijven zitten en/ of stil te zijn, verstoord de betrokkenheid en dan kan de kring beter worden ingekort. Een kleine kring vergroot de betrokkenheid, er kan worden gekozen om op een later moment nog een kring aan te bieden, waarbij bijvoorbeeld een activiteit wordt geïntroduceerd aan alleen de oudere kinderen van de groep

Gerichte activiteiten: we bieden de kinderen op de groep een rijke dag. Dat doen we door kinderen een inspirerend, gevarieerd en passend activiteitenaanbod aan te bieden. Door de activiteiten geven we een impuls aan de brede ontwikkeling. Maar niet alleen geplande en georganiseerde activiteiten (denk aan een creatieve activiteit, of een spel) zien wij als een rijk moment. We streven ernaar om alles wat we op een dag doen tot een leer- en ontwikkelmoment te maken. Bij de peuters is dit bijvoorbeeld dat ze zelf de kans krijgen om zelf hun jas en/of schoenen aan te doen, elkaar te helpen,

samen de tafel te dekken en het opruimen van het materiaal. Door er een liedje bij te zingen wordt het een leerzaam en fijn moment.

Vrij spelen: Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en wij ondersteunen hen graag. We leren kinderen de wereld kennen en verruimen deze door ze nieuwe dingen te laten zien en ontdekken. Dit doen we spelenderwijs. Spelen is voor kinderen niet alleen ontzettend leuk, maar ook heel erg leerzaam. Spelen betekent: plezier maken, verwerken, bewegen, sociale relaties aangaan en creatief zijn. Het materiaal en het activiteitenaanbod op de opvang sluit aan bij de behoefte van de kinderen. Per kind, leeftijdscategorie of ontwikkelingsfase wordt gekeken welk aanbod de meeste kansen biedt voor stimuleren van de brede ontwikkeling en het maken van plezier.

Jonge peuters spelen nog naast elkaar, maar rond het derde levens jaar gaan kinderen steeds meer met elkaar spelen. We bieden we kinderen veel gelegenheid om samen te spelen. In de speelhoeken is voldoende materiaal aanwezig. In de bouwhoek kunnen kinderen samenwerken om te bouwen met duplo of ander materiaal. In de huishoek wordt rollenspel gestimuleerd waardoor kinderen leren inleven in een ander. Hun fantasie en creativiteit wordt geprikkeld. De pedagogisch professionals zijn in de buurt, maar geven de kinderen veel vrijheid. Waar kinderen samenspelen, ontstaan botsingen. We kijken altijd even of kinderen dit zelf kunnen oplossen, maar zijn in de buurt om te ondersteunen als dat nodig is.

De pedagogisch professionals geven de kinderen steun en begeleiding. We sluiten aan bij wat kinderen al kunnen, wat ze leuk vinden én we dagen de kinderen uit om nieuwe dingen te proberen. Iets nieuw proberen zorgt dat kinderen een gevoel van trots en tevredenheid kunnen ervaren.

Slapen: Voldoende slaap is essentieel voor een gezonde ontwikkeling en noodzakelijk voor een goede fysieke en mentale gezondheid. Daarom is het zeker ook in de dagopvang belangrijk aandacht te besteden aan goed slapen bij jonge kinderen. Wat voldoende slaap is, is voor ieder kind verschillend en is afhankelijk van de leeftijd. Wanneer kinderen de gehele dag worden opgevangen is er voor de jonge peuters nog een slaapmoment in de middag. Er is een duidelijk bedritueel: een liedje of voorlezen bereid te kinderen voor op het slaapmoment. Daarna leggen we elk kind met aandacht op bed. We zijn altijd oprecht, geruststellend en betrokken en laten het geen lopende band werk zijn. Dan voelt het kind dat het goed is en komt het eerder tot rust. Voor kinderen die een middagdutje doen, is een bedje in de slaapkamer. In de overgangsfase tussen wel en niet slapen tussen de middag, is er in sommige gevallen de gelegenheid om even te rusten op een stretcher. We houden dit moment kort. Wanneer kinderen niet meer slapen, zijn er passende activiteiten. De oudste kinderen kunnen activiteiten doen, ter voorbereiding op de overgang naar school. Het is een moment waarop ze met ander materiaal kunnen spelen, wat niet geschikt is voor de jongere kinderen.

Overgangsmomenten: de dag kent veel overgangsmomenten, dat zijn momenten waarop de ene activiteit overgaat naar de volgende. Denk aan het afronden van een speelmoment of een activiteit om aan tafel te gaan. Deze momenten vinden kinderen vaak lastig. Om deze momenten minder onveilig te maken, houden we in het dagritme vaste volgordes aan (geen exacte tijden, maar wel de volgorde) en gebruiken we dagritmekaarten. We kondigen deze momenten aan. Dat doen we een aantal keer en kinderen die het extra moeilijk vinden spreken we 1 op 1 aan. De overgansmomenten begeleiden we bij voorkeur met liedjes. Zoals het zingen van een opruimlied of een lied wanneer buiten spelen stopt en over gaat in naar binnen gaan.
Structuur en continuïteit zijn heel belangrijk voor kinderen om zich veilig te voelen.

Buitenschoolse opvang

Buitenspelen: dit is een standaardaanbod op de dag. Kinderen kunnen vrijspelen met de beschikbare materialen of speeltoestellen op de buitenspeelplaats. Er worden ook activiteiten aangeboden door de medewerkers. Dit zijn bewegingsactiviteiten zoals tikspellen, touwtje springen, hinkelen, klauteren, voetballen, fietsen. Ook combineren we creatieve activiteiten met buiten zijn: denk aan het verzamelen van natuurlijke materialen voor het maken van een kunstwerk of het buiten uit testen van een gevouwen vliegtuig of gemaakte vlieger. Kinderen die uit zichzelf geen buitenactiviteit kiezen, worden zo toch uitgedaagd om wel buiten te zijn.
Buiten zijn stimuleert intensief bewegen, kinderen leren ruimte, diepte, afstand en snelheid beter inschatten. Ze raken energie kwijt én doen energie op. Buiten zijn is goed voor de gezondheid (een frisse neus halen), ook als je niet intensief beweegt.

Koken: op alle bso's hebben een keukens waar we kookactiviteiten aanbieden. Vanuit het speerpunt 'gezonde kinderopvang' maken we samen met de kinderen gezonde keuzes. We denken samen na over gezonde alternatieven voor bekende producten. Kinderen mogen zelf snijden, wegen en bakken. Afhankelijk van hun leeftijd mogen en kunnen ze dit meer of minder zelfstandig doen.
Samen koken brengt plezier, stimuleert de reken- en taal (lees)vaardigheden, leert kinderen over hygiëne, voedingsmiddel (en de herkomst) en leert kinderen samenwerken. Door uit verschillende landen te koken, kunnen kinderen ook meer leren over de verschillende culturen van kinderen in de groep.

Beweegactiviteiten in de gymzaal: alle bso's kunnen een of meerdere middagen gebruik maken van de gymzaal, vaak in de school. Soms is er een vakdocent die een gymles geeft, maar vaak organiseren de medewerkers (samen met de kinderen) sport- en spelactiviteiten.
Door actief te zijn in sport en spel verbeteren kinderen hun motorische vaardigheden, coördinatie en uithoudingsvermogen. Dit draagt bij aan een gezonde levensstijl op lange termijn. Samen sporten bevordert ook sociale Vaardigheden, zoals teamwork, communicatie en sociale interactie. Kinderen leren omgaan met (spel)regels om het spel voor iedereen fijn (en veilig) te laten verlopen en leren omgaan met winst en verlies.

Creatieve activiteiten: dit zijn activiteiten zoals knutselen, schilderen, tekenen, handvaardigheid, en andere creatieve bezigheden. Kinderen hebben vaak zelf veel ideeën, maar er zijn ook altijd activiteiten voorbereid. We bieden kleurplaten met mate aan.
We stimuleren kinderen om hun creatieve talenten te ontdekken. Dit doen we door vooral divers materiaal aan te bieden en hierin veel te variëren en niet vast te leggen wát het kind hiermee kan maken. We zijn gericht op het proces en niet op het resultaat.

(gezelschaps)spellen: kinderen hebben grote keus uit bord- en gezelschapsspellen. We spelen regelmatig ook spelletjes mee, waardoor we kinderen kunnen begeleiden bij het volgen van de spelregels en de kinderen het goede voorbeeld kunnen geven. We reageren positief als een kind een spelletje verliest en daar goed op reageert. We geven zelf het goede voorbeeld als we verliezen en we erkennen de emoties van een kind als het verdrietig of boos wordt als het verliest.
Door veel spelletjes te spelen leren kinderen omgaan met winnen en verliezen, maar ook vooral dat het om de gezelligheid gaat, en niet alleen om het winnen. De sociale ontwikkeling wordt gestimuleerd door kinderen bewust te maken van elkaars emoties tijdens het spel.

Vrij spel: de tijd die kinderen op de bso doorbrengen zien we als gestructureerde vrije tijd. Er is veel activiteitenaanbod, maar ook altijd voldoende ruimte voor vrij spelen en we laten altijd 'vrij kiezen'. Er

is voldoende materiaal beschikbaar waar kinderen zich mee kunnen vermaken. Kinderen kunnen spelen in de verschillende hoeken en kunnen kinderen opzoeken waar ze graag mee samen zijn. Ze kunnen hun eigen plan trekken. We geven suggestief indien wenselijk.
Door kinderen zelf te laten kiezen aan welke activiteit ze mee doen en/ of zelf te laten kiezen waar ze mee spelen, prikkelen we fantasie, creativiteit, en ondersteunen we het probleemoplossend vermogen van kinderen.

Vervelen: het hoort erbij dat kinderen zich af en toe vervelen. We laten dit ook even zijn en zullen niet meteen allerlei oplossingen aandragen. In zo'n bui vindt het kind waarschijnlijk alles saai en het kind zal soms wel even chagrijnig worden. We vinden het belangrijk dat het kind zichzelf leert vermaken, we sluiten bij het helpen verzinnen van ‘iets verzinnen om te doen’ aan bij de vaardigheden die het kind heeft.
Als een kind zich even verveelt, zorgt het er ook voor dat het nieuwe dingen gaat bedenken om te doen. Het maakt het kind creatief.